

ЄДНІСТЬ – СИМВОЛ НАДІЇ

День соборності і свободи в Сімферополі пройшов у традиційному руслі. Місцева влада ще на тижні доправила до пам'ятника Тарасу Шевченку два кошики квітів, бо 22 січня – неділя, і у неї – вихідний. До того ж стрічки на квітах останнім часом залишають без напису, і це позбавляє можливості довідатись, хто ж таки віддав шану цьому знаменному дню в історії України. А забарвлення його, до речі, цілком нейтральне, і можна не боятися, що тебе зарахують чи то до правих, чи то до лівих радикалів.

У цей день в 1919 році на Софійській площі в Києві було проголошено злуку Української та Західноукраїнської Народних Республік, і на деяких мапах, що зберігаються й досі, до складу України входять навіть Перемишль, Кубань та Курськ. Але не судилося – влада УНР більше була зорієнтована на більшовицький режим, у той час, як ЗУНР та її керівництво вважали його неприйнятним. Тож і проіснувала об'єднана Україна менше року, а невміння шукати спільну мову спричинило її подальше розчленування.

Здавалося б, цей урок варто пам'ятати як ніякий інший. Бо соборність держави і досі слугує предметом політичних спекуляцій, це вже не згадуючи про побутові конфліктні ситуації. Хоча те, що сила – в єднанні, ні для кого не новина, й без гасла: «Схід і Захід – разом» не обходиться жодне протистояння між громадою і владою. Це усвідомлюють і опозиціонери, яким не обов'язково перетинати державу, аби поспілкуватися, тим більше, що суперечності, до яких

причетна історія, для них не є вирішальними.

На півтори години раніше, ніж на Софійській площі з об'єднавчою метою зібралися лідери опозиції та їхні прихильники, в Сімферополі біля пам'ятника Великому Кобзареві вже звучали об'єднавчі гасла.

— Я не буду говорити, яка у нас влада, але вона не робить нічого більше за те, ніж дозволяє народ. Треба об'єднатися, здолати страх, бо попереду ще вирішення земельного питання, а без землі не буде й України, — так розмірковує Володимир Чуканов, голова ветеранської організації з Алушти.

А голова Кримської організації КУНу Василь Овчарук вдається до історії і зауважує, що представників усіх національностей має об'єднати сама держава і доки наша увага буде прикутою до «наркотичної» газової труби, можемо залишитися без землі й без держави. Лідер КУНу нагадав також, що саме у січні народилися Степан Бандера та Ярослав Стецько.

(Закінчення на 3-й стор.)

Станіслав ЗІНЧУК

«ХОХОЛ – ТО ВЖЕ НЕ ЧОЛОВІК!»

Не знаю я, чому це росів
Перехрестили в малоросів.
Народ мій станом не малюк!
Він жито жав і сів просо,
Жив не горбато – повноросто,
Вставав на кривду – Кармалюк!

Але (від правди дітись ніде)
Сини горнулись до сусіда...
Щоб прислужитися йому,
Вони за ласу, жирну шкварку
Підпалять власну хату шпарко
Чи занесуть туди чуму.

Можливо, через те закланно
Нас поименовано хохлами.
Хохол – то вже не чоловік!
Так зватися рабові личить,
Не має раб свого обличчя –
Худобі рівня він одвік.

Ганьба перевертно-рабові,
Що зрікся імені та мови
І записався в холуї.
Пощо для нього рідна мати?!
Її він ладен поміняти,
Мов капці стоптани свої.

Я повен гордошів по вінця,
Що народився українцем.
А ти, перевертно, котись,
Немов сухе покотиполе,
Колуче й жалюгідно голе,
Бо ти без кореня родивсь.

Позбувся (Юді на догоду)
Коріння роду і народу,
Його відтявши без ножа.
Нехай твоє гадюче сім'я
Згноїть моква сира осіння
І не прийме рілля чужа!

* * *

Спогади Данила Кононенка
про українського поета
Станіслава ЗІНЧУКА
читайте на 8-9 стор.

ДОЛЕНОСНА ПРИСЯГА

21 січня у ВМС ЗС України урочисто відзначили знаменну історичну подію – 20-річчя складання присяги на вірність Україні та українському народу 17-ою бригадою кораблів охорони водного району, яка дислокувалася в Донузлавському гарнізоні Чорноморського флоту колишнього СРСР.

З цього приводу у Севастополі відбувся урочистий мітинг з покладанням квітів до підніжжя пам'ятника гетьману Сагайдачному. До зібрання звернувся командувач ВМС ЗС України 2006-2010 років Ігор Тенюх:

— Шановні адмірала, шановні офіцери, сьогодні біля цього історичного пам'ятника великому державному діячеві, гетьману, флотоводцю Петру Сагайдачному ми святкуємо непересічну історичну подію. 20 років тому особовий склад патріотично налаштованої 17-ої бригади та частина Кримської військово-морської бази, в надзвичайно складних умовах, прийняли важливе історичне рішення: служити Україні, служити українському народу. В той час, коли розмови про створення Військово-Морського флоту, а пізніше Військово-Морських Сил України, велися лише у кабінетах, особовий

склад цієї бригади своїм вольовим вчинком створив підстави для рішення керівництва держави про створення ВМС України. Велика пошана Вам і подяка. Це Ваш сміливий громадянський вчинок став поштовхом до створення ВМС ЗС України. Честь Вам і хвала! Слава Україні! Слава Військово-Морським Силам!

Було помітно, що все зібрання з особливою повагою ставиться до контр-адмірала запасу Юрія Шалита, командира 17-ої бригади, називаючи його головним героєм цієї знаменної події. Тому поділитися спогадами я прошу саме його:

— **Напевне, дуже складно приймати такі доленосні рішення?**

— Непросто. Ситуація на той час склалася так, що нічого в жоден бік не рухалося. Уважно відслідковуючи тодішні політичні обставини, ми розуміли, що вони, чим далі, тим більше, заходять у глухий кут. Президент Росії Борис Єльцин впевнено заявляв, що ніхто не хоче служити у ВМС України. Києву тоді було не до флоту через величезну кількість проблем державотворчого характеру. Треба було якось змусити цей процес рухатися вперед.

(Закінчення на 5-й стор.)

КРИМСЬКА СВИТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України, Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта" "БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Ресстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літсування з читачами - на сторінках газети.

Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і виправляти мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (0652) 51-13-24
відділів - 51-13-25

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Друкарня:
ТОВ «Мега-Поліграф»
вул. Марка Вовчка, 12/14
Київ, 04073

Видаєць - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор
Олеся БІЛАШ
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-63
Р/р 37128003000584 в УДК у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com

Передплатна кампанія на видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво», в т. ч. і на тижневик «Кримська світлиця», здійснюється за наступними реквізитами: вул. Васильківська, 1, м. Київ, 03040, 2 поверх, 6 корпус. Відповідальна особа за передплату — Іван Порхун.
Тел./факс (044) 498-23-64.

«І САМЕ ВІД НАС ВЕЛИКОЮ МІРОЮ ЗАЛЕЖИТЬ, ЯКУ ВИСОТУ ПІДКОРИТЬ УКРАЇНА...»

ВИСТУП ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ВІКТОРА ЯНУКОВИЧА НА УРОЧИСТИХ ЗБОРАХ З НАГОДИ ДНЯ СОБОРНОСТІ ТА СВОБОДИ УКРАЇНИ

Шановні співвітчизники! Сьогодні ми відзначаємо День соборності та свободи України.

Це — невід'ємні цінності, які з часів Київської Русі склали основу української національної ідеї.

Від віри у силу свободи і соборності бере витoki мрія Великого Кобзаря про «свою правду, і силу, і волю» в майбутній українській державі. Ця віра не дала Україні загинути у полум'ї війн та репресій.

Була на те, напевно, воля Бога, що сьогодні в наших руках — доля цієї мрії, вибореної завдяки зусиллям усіх поколінь українців.

І саме від нас великою мірою залежить, яку висоту підкорить Україна в ХХІ столітті, наскільки міцну віру в своє право бути на цій землі, у цьому складному, глобалізованому світі ми передамо нащадкам.

Ця відповідальність вимагає великої праці і правдивого погляду на виклики, які стоять перед державою і народом.

А правда полягає в тому, що вільна і соборна Україна може відбутися лише як демократична європейська, економічно і гуманітарно розвинена спільнота, де кожен громадянин почуває себе вільно і захищено.

Наш шлях до Європи неможливий без фундаментальних реформ. Ми взяли курс на системну модернізацію країни. За два роки, що минули, нам вдалося приборкати інфляцію, зберегти доволі значне економічне зростання, подолати майже 15% дефіцит бюджету, дякуючи Богу, зібрати найбільший врожай за часи незалежності. 2012 рік — це рік Європи в

Україні. Ми приймемо, і я впевнений, успішно — з усією традиційною українською гостинністю — Чемпіонат Європи з футболу.

Ми практично вже завершуємо цю роботу — побудовані стадіони, дороги, готелі, аеропорти.

Європа та світ по-новому побачать і зрозуміють Україну. Цього року ми укладемо Угоду про вільну торгівлю і Угоду про Асоціацію з Європейським Союзом, продовжимо роботу у питанні запровадження безвізових пересувань.

Будемо продовжувати нашу політику національного прагматизму з нашими стратегічними партнерами — Росією, США, Китаєм.

Ми розпочали масштабні інфраструктурні проекти.

Крім вже згаданої підготовки до Євро-2012, ми розпочали будівництво вітрових і сонячних електростанцій, швидкісних залізниць, буде побудовано великий термінал із навантаження скрапленого газу на чорноморському узбережжі.

Це ті проекти, які дозволять Україні і заробляти, і заощаджувати в наступні десятиліття.

Так склалося, що реформи нам доводиться впроваджувати у вкрай несприятливих зовнішніх умовах.

По-перше, у світі продовжується економічна криза.

По-друге, Україна стала заручницею кабальних газових угод, підписаних у 2009 році, за рахунок яких країна зазнає величезних, мільярдних, збитків.

По-третє, нам залишився великий зовнішній борг.

Без перебільшення скажу, що ці угоди, ці борги склали реальну загрозу національній

безпеці України. І ті, хто незалежно від посад, підштовхував Україну до прірви, мають нести відповідальність перед українським народом. Саме рівність усіх перед законом, невідворотність покарання за його порушення є ознакою правої держави.

Ми ухвалили пакет законів про корупцію. Ми почали масштабну боротьбу з цим ганебним явищем. Ні високі посади, ні будь-яке політичне прикриття не будуть рятувати порушників законів від правосуддя.

Ми через закони дали доступ громадянам до будь-якої публічної інформації.

Проводиться судова реформа, прийнято нове демократичне виборче законодавство. Кілька днів тому я вніс до Парламенту проект нового Кримінально-процесуального кодексу, який відповідає європейським стандартам. На черзі — реформування системи правоохоронних органів.

Проводиться робота щодо створення Конституційної асамблеї і підготовки до конституційної реформи.

Захист прав людини — це також невід'ємна складова демократичної європейської країни. Ми суттєво посилюємо моніторинг і контроль за розслідуванням кожного виявленого випадку порушення прав та свобод людини.

І на особливому контролі — забезпечення свободи слова.

Вже другий рік поспіль в Україні влада працює згідно із щорічним Національним планом реформ, в якому закладено основні пріоритети та завдання з кожного з напрямків змін.

Завдання всієї української влади — щоб у 2012 році кожен українець відчув ефективність та результативність наших дій.

Невід'ємне право кожного українця — це право на добробут. Я вимагатиму від Уряду приділяти першочергову увагу забезпеченню соціальних і економічних прав громадян України.

Незважаючи на вже згадані

мною економічні негаразди, необхідно підвищувати виплати малозабезпеченим. Адресні доплати отримають цього року вчителі, лікарі, працівники культури, пенсіонери, малозахищені люди. Ми зробимо усе, аби і надалі зменшувати темпи інфляції.

Переконаний, що без твердих гарантій соціального захисту наших громадян жодні модернізаційні проекти не досягнуть успіху. Ефективні і продумані соціальні реформи, без надмірного бюрократичного запалу і «кавалерійських наскоків» — одна з головних цілей державної політики. Надійне забезпечення захисту соціальних прав громадян України сприятиме посиленню добробуту, впровадженню нових стандартів якості життя українців.

У мене немає жодного сумніву: політика модернізації та ідея сучасної розвиненої держави об'єднує усіх громадян. Тільки так Україна зможе ствердитись як сильна та амбітна держава в сучасному глобалізованому і складному світі.

Я чітко усвідомлюю що мету. Я знаю, як її досягти. Я буду діяти рішуче і послідовно. У мене достатньо політичної волі, аби поступово втілити в життя нашу споконвічну мрію — розбудови сильної незалежної України.

Чи готові ми до цього? Глибоко переконаний — так! Наші громадяни — сильні духом і вмiють перемагати. Переконаний, нам вистачить натхнення, самовідданості та насаги.

Я вірю в соборну справедливу і незалежну Україну, в якій свобода людини, її громадянські права є найвищою цінністю!

І допоможе нам Господь Бог у цій великій і надважливій справі.

Зі святом! З Днем соборності та свободи України!
22.01.2012

З редакційної пошти
«Шукаємо логіку українського буття»
Читайте стор. 11

БІЛЬШІСТЬ ВИПУСКНИКІВ ШКІЛ ПИШАЮТЬСЯ ГРОМАДЯНСТВОМ УКРАЇНИ

В Україні майже третина (31%) цьогорічних випускників шкіл налаштовані на успішну кар'єру в суспільно-політичній сфері або у бізнесі. Як повідомили УНІАН у фонді «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, такі дані були отримані в результаті соціологічного дослідження: «Нове покоління на порозі дорослого життя: цінності, життєві плани, вибір професії».

«Це є новою тенденцією у життєвих орієнтаціях учнів», — заявляють соціологи. Згідно з результатами опитування, основні життєві плани випускників традиційно полягають у тому, щоб створити сім'ю (59%), мати цікаву роботу, займатися улюбленою справою (44%), здобути гарну освіту (40%). У життєві пріоритети лише 12% випускників включили намір виїхати жити і працювати за кордон.

Випускники досить оптимістично розцінюють сучасні можливості, котрими може скористатися молодь, вступаючи в самостійне життя. Вважають їх цілком достатніми або достатніми 36% учнів. Натомість серед учителів таких «оптимістів» лише 10%.

Більшість випускників пишається тим, що вони є громадянами України (60%), не пишаються — 15%. Таку саму позицію мають і вчителі.

Водночас йти на певні жертви заради держави готові лише 3% і серед випускників, і серед учителів.

Абсолютна більшість випускників (78%) і вчителів (83%) вважають, що держава має більше піклуватися про людей.

Готові виявляти ініціативу та самі піклуватися про себе 12% випускників і 11% вчителів.

ФЛЕШ-МОБ ПО-УКРАЇНСЬКИ

У Сімферополі минулої п'ятниці учні місцевої Української гімназії провели флеш-моб, присвячений Дню соборності України. Під час великої перерви кілька сотень гімназистів вишикувалися на шкільному стадіоні гру-

пами і створили слово «Україна», яке добре було видно з висоти.

В акції взяли участь як старшокласники, так і молодші школярі. Лунали українські пісні, гімназисти скандували «Україно! Незалежність! Соборність!».

кожен клас підготував патріотичні речівки.

Директор Української гімназії Наталя Руденко повідомила, що адміністрація і вчителі школи не стримували дитячої фантазії під час підготовки до акції (див. фото!), тож вийшла вона яскравою, барвистою, веселою і запам'ятеється надовго!

Фото О. НОСАНЕНКА

ЄДНІСТЬ – СИМВОЛ НАДІЇ

(Закінчення.
Поч. на 1-й стор.)

Цього разу до постійних відвідувачів українських патріотичних заходів вперше приєднались і представники «Батьківщини» – БЮТ (велика сила об'єднаних ідей!). Прихильниця цієї політичної сили прочитала вітання-звернення від Юлії Тимошенко, в якому йшлося про те, що люди, для котрих найважливіше — це власне збагачення, намагаються розділити народ за будь-якою ознакою, але ми маємо підтвердити свою єдність.

Єдине, що у виступах не підлягало об'єднанню, це День соборності та свято Помаранчевого майдану — День свободи. Про це говорив, зокрема, лідер КРО УНП Олег Фомушкін. Якщо вдуматися, то це об'єднання таки дійсно еклектичне, бо його складові не збігаються ні в часі, ні за тими символами, які уособлюють, та і створена держава, котру такі розшматували суперечності, наврод чи може асоціюватися з джерелом свободи, тим більше, в позитивному значенні.

У виступах, звичайно ж, йшлося і про вибори. Бо тема об'єднання в практичному смислі — це тема висунення по мажоритарно-

му округу єдиного кандидата в депутати від опозиційних сил, а в ідеальному варіанті — перерозподіл голосів у парламенті. Думаю, аби не ця перспектива, біля пам'ятника (та ще й у негоду!) не майорили б прапори БЮТ. Зате тут не були представлені ні «Свобода», ні «Демократична платформа «Собор», ні РУХ. Не було й жодного представника кримськотатарського народу.

Тож дуже доречними виявилися слова голови Української громади Криму Владислава Хмеловського,

який буквально наказав собі й усім: досить нудьги і депресії, треба просинатися і братися за діло.

Безперечно, єдина можливість сьогодні долучитися до влади — це єдність. Але, як підказує наша 93-річна історія та й історія недавнього минулого (уряд Ющенко-Тимошенко), здобути владу — це ще не остання крапка, а лише початок речення, і штучне об'єднання може перекреслити тяжко вистражданий результат. Лише гармонійне поєднання інтересів, переконань та мо-

ральних принципів може забезпечити обнадійливу довгострокову перспективу. Інші можливі принципи важко назвати демократичними.

Щодо громадян України, не пов'язаних з політикою, то вони створювали живі ланцюги дружби і єднання, рухалися, колона назустріч колоні, з двома половинами українського прапора — синьою і жовтою, доводячи своїми діями, що Схід і Захід таки разом, і не лише в критичні моменти. Бо всі ми — одна нація, один народ і жити нам під синім небом та косити золоту ниву. Звичайно, якщо політики не віддадуть її в чужі руки.

Тамара СОЛОВЕЙ

ОПОЗИЦІЙНІ ПАРТІЇ УКЛАЛИ УГОДУ

Політичні партії, що входять до складу Комітету опору диктатурі, а також партія «УДАР», яку очолює Віталій Кличко, уклали Угоду про спільні дії Об'єднаної опозиції. Як передає кореспондент УНІАН, про це було оголошено 22 січня на мітингу прихильників опозиційних партій, присвяченому Дню соборності та свободи України на Софійській площі у Києві.

«У День соборності України проголошуємо: повноцінна реалізація політичних та соціальних прав громадян України неможлива без усунення правлячого режиму. Вибори до Верховної Ради України у жовтні 2012 року дають нам реальну можливість зробити це конституційним шляхом. Задля повалення антинародного режиму та відновлення справжнього народовладдя уповноважені представники політичних партій, що входять до Комітету опору диктатурі, пріоритетним завданням на 2012 рік визначають утворення більшості у Верховній Раді України, яка буде спроможна зупинити узурпацію влади, забезпечити захист прав та свобод громадян», — зазначається в угоді.

Також підписанти документа задекларували відновити курс держави на європейську інтеграцію України, наблизити життя українців до європейських політичних і

соціальних стандартів.

В угоді наголошується, що опозиційні партії мають намір виступати як об'єднана опозиція і спільно діяти на загальнонаціональному та місцевому рівнях, узгоджувати спільні політичні принципи та підходи на парламентських виборах 2012 року.

Крім того, опозиційні партії домовилися діяти з метою запобігання фальсифікаціям та спотворенням результатів виборів до Верховної Ради.

Угодою також передбачається координація дій членів окружних та дільничних виборчих комісій, спостерігачів та забезпечення їхньої ефективної роботи. Згідно з документом, базовими вимогами для кандидатів у народні депутати від опозиції повинні бути патріотизм, порядність, принциповість, фаховість, громадський авторитет, бездоганна репутація та інші.

Після оголошення про підписання угоди лідери опозиційних партій поклали квіти до пам'ятників Михайлу Грушевському та Тарасу Шевченку. Зокрема, у цій ході взяли участь перший заступник лідера партії «Батьківщина» Олександр Турчинов, лідер «Фронту Змін» Арсеній Яценюк та інші.

Після мітингу його учасники підходили до лідерів партій та наголошували, що «повірили їм востаннє».

ДЕНЬ СОБОРНОСТІ І...

Подібні свята є в багатьох країнах світу. Думається, вони покликані об'єднувати націю, берегти народні традиції, виховувати патріотизм і почуття відповідальності. У країнах сталої демократії саме так і є. В Україні — не зовсім так, але, думається, згодом наші громадяни перестануть використовувати цей день для проведення передвиборних мітингів. Бо Акт злуки УНР і ЗУНР — це не лише об'єднання земель, це ще — єднання душ і сердець усіх громадян держави. Ми маємо відчувати себе нацією, пишатися своєю мовою, культурою, історією.

«...Віднині український народ, звільнений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу об'єднати всі зусилля для створення незалежної незалежної Української Держави на добро і щастя українського народу» (з Акту злуки).

Об'єднатися на добро і щастя... Думається, саме у цих словах треба шукати сенс Акту злуки, як і сенс запровадження цього всенародного свята.

У 2011 році Указом Президента України Віктора Януковича від 30 грудня 2011 року № 1209/2011 «Про відзначення в Україні деяких пам'ятних дат і професійних свят» День соборності був об'єднаний з Днем свободи, який раніше відзначався 22 листопада, і став називати-

ся «День соборності і свободи України».

У Севастополі цього року День соборності і свободи відзначали дещо масштабніше від попередніх років. Місцеві бібліотеки провели бесіди з читачами. У Будинку культури та мистецтв відбулися загальноміські урочисті збори та святковий концерт. У частинах і на кораблях, в Академії ВМС ім. П. С. Нахімова пройшли тематичні бесіди, кінолекторії, конференції і «круглі столи», спрямовані на виховання у військовослужбовців почуття національної гідності, патріотизму, поваги до демократичних цінностей.

У бібліотеках будинків офіцерів, клубів військових частин були оформлені виставки літератури з матеріалами, присвяченими Дню соборності та свободи України. На кораблях українських ВМС та у військових частинах 22 січня урочисто підняли державний прапор.

Традиційно у День соборності і свободи керівництво міста разом з представниками командування ВМС ЗС України прибуло до пам'ятника Тарасові Шевченку. Після урочистого покладання квітів перший заступник голови міської держадміністрації Сергій Савенков поспілкувався з журналістами. Чиновник розуміє соборність, як

єдність влади і народу. «Ми намагаємося об'єднати всі політичні сили та громадські організації, почути їх та віднайти спільні шляхи вирішення проблем».

На запитання, як він оцінює рівень свободи у місті, С. Савенков відповів, що, на його думку, у Севастополі свободи більше, ніж в інших регіонах України. Преса — вільна. На ЗМІ ніхто не тисне. Інтернет-видання пишуть, що хочуть. Журналістів за їхню позицію ніхто не переслідує, навпаки, до їхніх зауважень дослухаються.

Розуміння чиновником соборності, як єдності влади і народу, сам народ, схоже, не поділяв, бо прийшов до Кобзаря окремо від влади, на дві години пізніше. Треба віддати належне, ніхто не забороняв політичним лідерам місцевих осередків опозиційних партій організувати мітинг, що закінчився ухваленням резолюції про об'єднання зусиль на майбутніх виборах у жовтні 2012 року.

Представники громадських організацій взяли участь у покладанні квітів до підніжжя пам'ятника, проте не всі поділяли думку опозиції.

Мою увагу привернув кремезний чоловік у вишиванці, захоплений дізнатися, чи у День соборності і свободи він відчуває себе вільним.

— Ви відчуваєте себе вільним у власній державі?

— Так, я вільний, бо вільно висловлюю свою думку. Я пишу вірші, вони бувають різкими й критичними. За радянських часів мене б КДБ давно кинуло у в'язницю. А в незалежній Україні я — вільний.

Тут зараз говорили про те, що за гратами опинилися Луценко й Тимошенко. Але ж вони були при владі й долучалися до законотворчої діяльності. Згідно з тими законами тепер їх судять. А значить, законотворча діяльність цих політиків була недосконалою. На мою думку, треба так уважно й ретельно займатися законотворчістю, аби будь-який громадянин був тим законом захищений. Варто пам'ятати, що влада — це не назавжди й завтра з владних шаблів треба спуститися на землю. У владних кабінетах треба дбати про достойний рівень життя та захищеність пересічного громадянина.

Молодше покоління здалося мені не таким радикально налаштованим:

— Що для вас значить свобода? Чи достатньо її в нашій державі?

— Я належу до покоління, яке не виборювало свободу й звикло сприймати її, як щось належне. Не помилюся, якщо скажу, що переважна більшість громадян прагне свободи вибору, захищеності та можливості реалізувати свої здібності. Проте, як мені здається, настають часи, коли треба пильнувати свою свободу. Бо вже є приклади інших держав, де свобода громадян починає зникати з шаленою швидкістю. Я би закликав українців бути пильними стосовно свободи.

Запитую ще у жінки, бо з правдивих часів українки вирізнялися неабиякою мудрістю:

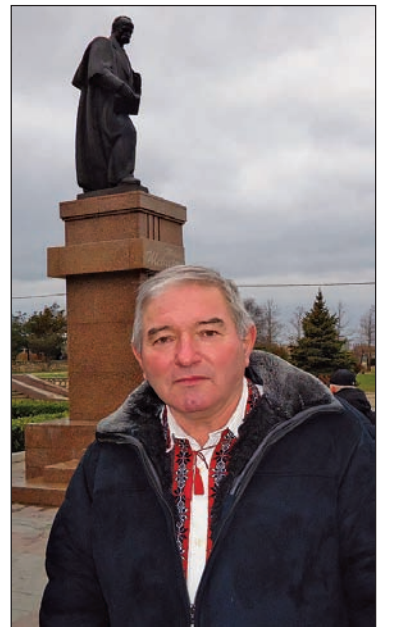
— Соборність і свобода. Ви відчуваєте значущість цих понять, живучи у нашій державі?

— Не відчуваю. Мені не подобається політика держави стосовно мови і культури. Не мають вони державної підтримки. Але багато в чому винні ми самі. Не варто українцям бути такими пасивними. Якщо про мову й культуру не дбає належним чином держава, треба самим громадянам активніше висловлювати свою позицію.

У День соборності серед думок наших громадян я помітила чимало розбіжностей. Втішила свобода їх вияву.

Лідія СТЕПКО

м. Севастополь

Богдан Бевз

Дмитро Білоцерковець, лідер громадського руху «За Україну!»

Яна Деркач, член громадської організації «Просвіта»

РОЗСТРІЛЯНИЙ САД

ДО 120-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО ВЧЕНОГО-САДІВНИКА ТА ОРГАНІЗАТОРА ВІТЧИЗНЯНОЇ НАУКИ, ПРОФЕСОРА ВОЛОДИМИРА СИМИРЕНКА

(Закінчення. Поч. у № 47-49, 50-52 за 2011 р., № 1-2, 3)

З Сими́ренківського інституту та Млі́вської станції кремлівсько-козловської мародери вивезли не лише наукові звіти, первинну документацію Володими́ра Сими́ренка, унікальне обладнання, рідкісні прилади та мікроскопи, автоматичні аналізатори, але й лабораторне скло, стільці і навіть відра та швабри для миття підлоги. У такий бандитський спосіб кремлівська влада творила «саму передову в мирі мичуринську садоческую науку и советскую агробиологию». Пізніше депортовані з України науковці розповідали, що у вихідні та святкові дні вулиці невеличкого тамбовського містечка Козлова (Мічуринська) квітнули українськими вишиванками та барвистою українською мовою. Сам великий «преобразователь природы» навіть не пискнув на захист ні Володими́ра Сими́ренка, ні української садівничої наукової школи. У той же час він опікувався своїм наступним помпезним 80-літтям, випрошуючи у кремлівського вождя нагород, академічних звань, персонального автомобіля та перейменування Козлова на свою честь.

«Дорогой Иосиф Виссарионович!

Советская власть превратила маленькое, начатое мной шестьдесят лет тому назад на жалком приусадебном участке земли дело выведения новых сортов плодово-ягодных растений и создания новых растительных организмов в огромный Всесоюзный центр промышленного плодоческого и научного растениеводства с тысячами гектаров садов, великолепными лабораториями, кабинетами, с десятками высококвалифицированных научных работников.

Советская власть и руководимая Вами партия превратили также меня из одиночки-опытника, непризнанного и осмеянного официальной наукой и чиновниками царского департамента земледелия, в руководителя и организатора опытов с сотнями тысяч растений...

Дорогой Иосиф Виссарионович! Мне уже 80 лет, но та творческая энергия, которой полны миллионы рабочих и крестьян Советского Союза, и в меня, старика, вселяет жажду жить и работать под Вашим руководством на пользу дела социалистического строительства нашего пролетарского государства.

И. Мичурин».

Очікувані щедри та нагороди не забарилися. 20 вересня 1934 року за розпорядженням з Кремля вся країна відзначала 80-річчя від дня народження та 60-ліття наукової діяльності І. В. Мичуріна (до наукового стажу додали і довголітню роботу телеграфістом залізниці). Безумовно, ювіляра привітали і «батько всіх народів».

У той час як «творець» радянської біології і кремлівський лизоблюд освідчувався у палкому коханні до тирана, професор Володимир Сими́ренко завершував перший рік свого «перевиховання» у режимному концтаборі.

Вида́тного ученого звинуватили не у протидії мичуринській псевдонауці і не у теоретичних розбіжностях з Мичурінін у методах селекції. Досвідчені кати та провокатори сфабрикували справу про потужну підпільну антирадянську організацію, яка ставила за мету протидіяти колективізації сільського господарства і мала намір повалити радянську владу в Україні.

У Сими́ренківській справі, як засвідчують відкриті в роки незалежності України архівні матеріали, в 1933 році проходили десятки тисяч учених-агрономів, ветеринарів, інженерів та простих колгоспників. Велими авторитетний не лише серед науковців, викладачів та студентів вищих і середніх навчальних закладів і виробничників професор Володимир Сими́ренко був ідеальною фігурою для створення з нього «керівника злочинної шкідницької антирадянської організації». В Україні процес над шкідницькою організацією у сільському господарстві за масштабами та руйнівними наслідками був другим після відомого процесу над вигаданим енкаведистами «Союзом визволення України» під керівництвом Сергія Єфремова.

Після десятимісячного перебування у камері смертників, жалихвих допитів та катувань і тортур Володими́ра Сими́ренка за відсутності складу злочину наприкінці 1933 року не стратили, а смертну кару замінили десятилітнім ув'язненням в Херсонській виправно-трудлової колонії. Упродовж трьох років учений зі світовим ім'ям, окраса та гордість української науки працював у цій колонії рядовим агрономом. А його дружина й малолітні діти в цей час поневірялися по всій Україні.

Незважаючи на всілякі приниження та знущання від охорони і начальства, Володимир Сими́ренко доводить сумлінно ставився до своїх агрономічних обов'язків і здобув прихильність місцевого начальства. Ма́буть, воно і порадило йому звернутися до прокуратури з проханням про помилування.

Невдовзі його клопотання задовольнили і звільнили з колонії. Сподіваючись на підтримку московських друзів та особисто академіка Миколи Вавилова, Володимир Сими́ренко з Херсона відбуває до Москви. На Курському вокзалі його знову заарештовують. На Луб'янці енкаведисти розпочинають нові слідчі дії і нові тортури. Але й московські слідчі у справі Володими́ра Сими́ренка не знайшли складу злочину. Проте злочинна енкаведистська система вже не могла випустити жертву зі своїх лабет. Професора В. Сими́ренка висилають до містечка Обояні під Курськом.

Під його керівництвом у радгоспі закладається величезний масив промислового саду. Частина насаджень тих років збереглася й донині. Територіальна близькість професора Володими́ра Сими́ренка до мичуринської вогнини у Козлові не влаштували його ортодоксальних опонентів. Адже успішна діяльність Володими́ра Сими́ренка в Обояні була загрозливою для цієї злочинної зграї. Немає сумнівів у тому, що і третій, фатальний для вида́тного ученого, арешт відбувся не без її участі.

На загальносоюзній хвилі посилення репресій, яка знову прокотилася по країні, 3 березня 1938 року професора Володими́ра Сими́ренка заарештовують втретє. Його знову звинуватили в антирадянській, шкідницькій діяльності. І після нових допитів і тортур, виби́вання зі́знань ув'язнили в Курську. Звідси він уже не повернувся на волю. У ніч з 17 на 18 вересня його з тисячами інших

арештантів відправлять до розстрільної зони в урочищі Солянка під Курськом. До свого 47-ліття вида́тний учений не дожив кілька місяців.

Він завершив свій земний шлях у братській могилі під Курськом. Шноночі упродовж 1937-1938 років там розстрілювали по кілька тисяч арештантів – «ворогів народу».

Делегация Черкашини відвідала Курськ, урочище Солянка і місцевий плодородницький радгосп невдовзі після 70-ліття від дня загибелі професора Володими́ра Сими́ренка. В Обояні на місці будинку, в якому він жив під час заслання, ми встановили меморіальну дошку, вклонилися сими́ренківському саду, а на одній із братських могил поклали квіти з України та взяли землю для ритуального перепоховання праху вченого на Батьківщині, на родинному цвинтарі Сими́ренківської Свято-Троїцької церкви на

Микола Ковальчук та Петро Вольвач біля меморіального знака на братській могилі в урочищі Солянка під Курськом, у якій похований професор Володимир Сими́ренко. 2009 р.

Платоновім хуторі. Привезли з Курщини і тендітний саджанець горобини, яку посадили під вікном батьківської хати.

У так званій Сими́ренківській справі упродовж 1933-1938 років арештували кілька тисяч ні в чому не винних людей, у тому числі майже весь цвіт тогочасної садівничої науки. Знекровлення її було таким масштабним, що на Млі́вській дослідній станції та у Київському інституті садівництва, який був позбавлений статусу Всесоюзного, залишився лише технічний персонал та низка доношків.

Славетний Сими́ренківський інститут садівництва у Києві, який вже за три роки став провідною науковою складовою країни, мичуринці перетворили у занедбану провінційну контору. Кафедри садівництва збереглися лише у кількох вищих навчальних закладах України. Упродовж 30-50-х років минулого століття головним завданням наукових кафедр та всіх червоних директорів дослідних установ стала бездумна й схоластична пропаганда мичуринської агробіології, волонтаристське запровадження мичуринської методології, недолугих мичуринських сортів та «викорінення сими́ренківщини». Останні слова в лексиконі ідеологічних функціонерів та лженаукових чиновників стали такими ж лайливими, як «менделізм, вейсманізм, морганизм, генетика та кібернетика».

Після розгону Сими́ренківської наукової школи головна садівнича республіка – Україна була позбавлена права захисту не лише докторських, але й кандидатських дисертацій. Вчені ступені українські науковці змушені були здобувати переважно у Москві, Ленінграді, Мичуринську, Кишиневі, у Середній Азії та у республіках Закавказзя. Не видавалися в Україні також і садівничі часописи.

Ненавість більшовицького режиму до Сими́ренка та до виплеканої ним унікальної української садівничої школи була такою лютою і затятою, що влада та запалдливі чиновники від науки репресували не лише їхню творчу спадщину, сплюндрували садибу, родинну Свято-Троїцьку церкву та Сими́ренківський цвинтар, але й перейменували ушавлений сорт яблуні Ренет Сими́ренка, назвавши його Зеленою Вуду. Ця приривлива для Сими́ренків та українського садівництва і безглузда з наукової точки зору назва не прижилася ні в помологічній літературі, ні в людській пам'яті.

Рід Сими́ренків по чоловічій лінії більшовики знищили вщент. Дружині та двом дітям професора Володими́ра Сими́ренка у 1944 році вдалося вирватися із сталінського гетто. Після тривалих поневірянь Європою вони врешті-решт вийшли до Канади, де знайшли свою другу Батьківщину. Олесь Сими́ренко став відомим ученим-советоло-

гом, був професором кількох університетів, дочка Тетяна тривалий час працювала у зовнішньоекономічних відомствах Канади. Внучка Наталя – знаний у світі фахівець з біології та генної інженерії.

Процес деградації вітчизняного садівництва та садівничої науки, який розпочався з арешту професора Володими́ра Сими́ренка та знищення української школи, довершила Друга світова війна. У її горнілі загинули мільйони українських садівників та сотні тисяч промислових насаджень. Вже у повенні роки сталінський закон про оподаткування плодівих дерев у селянських садах довершив плондрування українського села та остаточно знищення останнього садівничого рубежу України. Це був другий, найбільш глибокий, системний та довготривалий період нищення та занепаду як промислового, так і селянського садівництва України.

У розстрільному стані ця важлива галузь економіки нашої держави перебувала до 60-70-х років минулого століття. Ма́буть, самим Господом Богом було визначено, щоб відродження українського садівництва розпочалося з реабілітації Сими́ренків і повернення вітчизняної науки до Сими́ренківських витоків. Два посмертних видання фундаментальної наукової праці Л. П. Сими́ренка –

тритомної «Помології», здійснено на початку 60-х та 70-х років минулого століття. Ці видання поклали край поширенню мичуринської схоластики у садівничій науці країни. В 60-ті роки розпочалася важка, копітка і довготривала робота з відродження вітчизняного садівництва. Політична сила, яка вщент знищила садівничу галузь та Сими́ренківську наукову школу під тиском економічних і соціальних потреб, змушена була взятися за їхнє відродження. Упродовж 60-70-х років в Україні було видано цілу низку урядових постанов, присвячених розвитку садівництва, неодноразово це питання обговорювалося на партійних з'їздах та обласних і районних конференціях. В Україні проводились Всесоюзні та Всеукраїнські наукові конференції з питань розвитку садівництва. Вла́да змушена була повернутися до наукових розробок Сими́ренківської наукової школи щодо зонального породно-

сортового районування плодівих культур. Не посилаючись на першоджерела та авторів, повернувшись і до Сими́ренківської ідеї з визначення оптимальних для садівництва природно-кліматичних зон та формування центрів промислового садівництва.

Україна покритася мережею потужних садівничих господарств не лише в Криму, але й на Півдні України, у Придніпров'ї, Поділлі, Київщині, на Буковині та Закарпатті. Україна поступово відновлювала статус найпотужнішої садівничої республіки країни. На жаль, цей процес призупинився після 1991 року, коли Україна втратила традиційні ринки збуту та економічну мотивацію розвитку садівничої галузі. Недалекогледна політика приватизації у сільському господарстві спричинила широкомасштабне нищення садівничої галузі та її цілковитий занепад. У більшості садівничих областей України площа промислових насаджень зменшилася в 3-4 рази. Катастрофічно скоротилось і валове виробництво садівничих. Вже двадцять років поспіль Україна, аби доволити потреби внутрішнього ринку, змушена завозити садівничу з усього світу, навіть із Австралії, Нової Зеландії, Молдови, Ізраїлю та Польщі.

Короткочасне піднесення садівничої галузі в Україні, яке спостерігалось після реабілітації Сими́ренківської наукової школи, завершилося вже в перші роки після розпаду Союзу. З того часу воно перебуває у третій розстрільній фазі. Новітні реформатори без відповідних знань, досвіду, а головне, без моралі, честі та совісті, осліплені ще не прихвизованою академічною землею та майном наукових установ, на наших очах довершують руйнацію садівничої галузі та науки. Сьогодні фактично ліквідується опрацьований Сими́ренківською науковою школою галузевий принцип управління садівничою наукою. Новітні реформатори скорочують мережу наукових установ. Як не парадоксально, але навіть у такому древньому історичному садівничому регіоні, як Крим напередодні свого славетного сторічного ювілею закривається перша в колишній Російській імперії Кримська (Салгирська) дослідна станція садівництва. Не менш втішна ситуація складається і по всій Україні.

Ліквідовано і створений на початку 70-х років минулого століття Інститут зрошуваного садівництва у Мелітополі. Під гаслами оптимізації садівничої галузі закривається ціла низка регіональних дослідних установ. Тож, чи виживе садівнича галузь і українська садівнича наука після цього злочинного, розстрільного реформування?

Петро ВОЛЬВАЧ, академік УЕАН, дійсний член НТШ, заслужений діяч науки і техніки АР Крим, сими́ренкознавець

Відкриття меморіальної дошки професору Володимирі Сими́ренку в м. Обояні Курської області

ДОЛЕНОСНА ПРИСЯГА

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

Через своїх посланців до мене звернувся міністр оборони України генерал-полковник Морозов з проханням допомогти Україні, допомогти Збройним Силам держави, показати, чи справді на Чорноморському флоті хтось має бажання служити Україні. Першим кроком для цього мало стати складання присяги на вірність власній державі.

Своїх особистих поглядів я ніколи не приховував, знав настрої своїх підлеглих, проте вирішувати таке серйозне питання без їхньої участі я не міг. Тому зібрав службові збори й сказав, що мій голос важитиме рівно стільки, скільки голоси кожного з них. За нами родини, за нами діти, тому прийматимемо рішення колегіально. Але якщо хтось буде «проти», чи, скажімо, більшість буде «проти», про ці збори ніхто й ніколи не буде знати. Орієнтуватимемося виключно на результат голосування.

На січень 1992 року планувалося складання присяги молодими матросами на вірність ССД. Ми тоді вирішили, що цей день стане днем складання присяги на вірність Україні і її народові. Це рішення було ухвалено 72 % голосів. Й що цікаво: служити Україні тоді записалися

не лише етнічні українці, а й матроси з Прибалтики, Середньої Азії тощо. Пізніше ми поцікавилися природою їхнього вчинку й отримали відповідь: «Ми хотіли підтримати українців».

— Були якісь наслідки такого вчинку?

— Були, й досить серйозні: рішенням командувача Чорноморського флоту адмірала Ігоря Касатонова мене відсторонили від командування бригадою. Проте всіх зняти одразу вони не могли. Оголити кораблі, штаб — це було практично неможливо. Тому основний удар завдали по мені: приблизно 5 днів перебував під арештом, біля дверей моєї каюти стояв вартовий. Мене звинуватили у порушенні порядку підпорядкованості. Тобто спочатку я мав довести наміри особового складу до відома командування та взяти дозвіл. Але ж я знав, що це — крах усіх наших намірів і сподівань.

— Ви, напевне, дуже уважно слідкуєте за сьогодишнім станом ВМС ЗС України. Можете поділитися власними роздумами?

— Прошло 20 років, не побудовано жодного військового корабля, жодного катера, жодної шлюпки, аби якось підняти рівень нашого флоту. Гірко й сумно.

Того дня в клубі Академії ВМС ЗС України відбулися урочисті збори її особового

складу, на яких ветеранів 17-ої бригади від імені командування та Військової ради ВМС ЗС України привітав виконуючий обов'язки командувача віце-адмірал Юрій Ільїн. На цих урочистих зборах ветеранам ВМСУ були вручені знаки Головнокомандувача Збройних Сил — начальника Генерального штабу Збройних Сил «За заслуги перед Збройними Силами України», грамоти та знаки командувача ВМС «За заслуги перед ВМС ЗСУ».

Крім цього, їм були вручені спеціально виготовлені до цього ювілею знаки — «Перша в Україні бригада надводних кораблів. 20 років».

До цієї події військовий журналіст Мирослав Мамчак написав та видав художньо-документальну повість: «Донузлав: на зламі історії флоту».

На зборах виступили колишній командир 17-ої бригади кораблів охорони водного району контр-адмірал запасу Юрій Шалит та командувач ВМС ЗС України 2006-2010 років адмірал запасу Ігор Тенюх.

З нагоди цієї знаменної дати ветеранів ВМС привітав командувач Севастопольського округу Українського козацтва, генерал-полковник козацтва, заслужений юрист України Анатолій Жерновий. Телерадіокомпанія «Бриз» ВМС ЗСУ демонструвала зйомку новоствореного документального фільму про історію українського флоту.

Блискуча концертна програма артистів музичного центру ВМС ЗСУ завершила урочистості.

Лідія СТЕПКО

м. Севастополь

На фото: контр-адмірал запасу Юрій Шалит

У ВЕТЕРАНІВ — РЕОРГАНІЗАЦІЯ

Нещодавно відбулося засідання ради севастопольської міської громадської організації «Ветерани Військово-Морських Сил України». З доповіддю про стан громадського ветеранського руху виступив голова ради контр-адмірал запасу Володимир Колпаков.

Головне питання, яке було запропоноване для обговорення, стосувалося об'єднання ветеранського руху. Організація ветеранів ВМС України досі входила до Координаційної ради ветеранських організацій. Однак час, що минув, наглядно підтвердив неефективність роботи цієї організації. Це ж підтвердила й недавня конференція організації. Тому було ухвалено рішення розпустити Координаційну раду і рекомендовано всім ветеранським організаціям вступити колективними членами до Ради ветеранів України, щоб таким чином створити єдину ветеранську організацію у Севастополі, яка могла б на ділі захищати соціальні права ветеранів й ефективно проводити виховну й героїко-патріотичну роботу серед молоді. Цю ідею підтримав і голова Севастопольської міської державної адміністрації Володимир Яцуба, який взяв участь у роботі конференції.

На ветеранській конференції головою Севастопольської міської ради ветеранів України обрано контр-адмірала запасу Сергія Рибак, також обрано президію організації.

Члени Ради ветеранів ВМС підтримали пропозицію вступити колективним членом до Ради ветеранів України і делегували до її президії від своєї організації контр-адмірала запасу Володимира Колпакова, капітана 1 рангу запасу Анатолія Данилова і капітана 1 рангу запасу Володимира Козиря. Рада ветеранів ухвалила рішення створити електронну базу обліку всіх ветеранів, які звільнилися у запас з ВМС України, та створити філії організації ветеранів ВМС України по областях і регіонах України.

На засіданні Ради ветеранів було обговорено й питання затвердження указом Президента України нової дати святкування Дня флоту України. Члени Ради, а вони всі стояли біля витоків відродження Військово-Морських Сил України, відзначили, що ветеранська організація ВМС України з подібним клопотанням сама не виступала і подібних повноважень щодо клопотання перед керівництвом країни про встановлення нової дати проведення флотського свята нікому не надавала. Тому заява деяких державних чиновників, що призначення нової дати флотського свята здійснено за клопотанням самих ветеранів ВМС України, не має під собою жодних підстав.

Прес-служба Організації ветеранів ВМС України

«ВІДРЯДЖЕННЯ В ОДИН КІНЕЦЬ...»

Історики свідчать: українські політ'язні стали тими, хто врешті розвалив імперію ГУЛАГ. Те, що залишилося сьогодні від покинутих сталінських концтаборів на Колимі та якою була їхня історія, — в унікальному фотопроєкті В. Оглобліна, В. Манькути та А. Ларіонова «Відрядження в один кінець: Колима/ГУЛАГ/«Аляска», що експонується в Національному музеї «Тюрма на Лонцького» у Львові з 17 січня до 17 лютого 2012 року.

Це виставка трьох фотохудожників — харків'янина

Володимира Оглобліна, черкашанина Володимира Манькути та жителя російського Магадана Андрія Ларіонова, які побували там, де ще збереглися сліди колишніх таборів ГУЛАГу. «Відрядження в один кінець» — назва не випадкова: саме так називали відправлення політ'язнів на роботу на Колиму, звідки не було вороття. У деяких «відрядженнях» ув'язнені, навіть найміцніші, витримували не більше 3-5 місяців.

«Символічно, що ці залишки ніхто не прибирав. Вони і зараз на місці, не лише нагадуючи про себе, а наче готові приступити до виконання своїх обов'язків. Відступаючи, гітлерівські війська знищували найменші сліди своїх злочинних таборів, натомість тут, через десятки років після розвалу Радянського Союзу, табори досі ніби «готові до використання», — поділився враженнями від світлин історик Володимир В'ятрович.

Директор Національного музею «Тюрма на Лонцького» Руслан Забілий на відкритті проекту сказав: «Ці фото не можуть залишити байдужими людину, яка має співчуття і хоче зрозуміти суть радянського тоталітаризму, оцінити подвиг українців, які гинули на полях або опинялися в концтаборах. Фото демонструють, якою ціною створювалася велич Радянського Союзу, показують, що міф про супердержаву був ілюзією. СРСР будувався на кістках, людських життях та страшних жертвах. Ці фото є доказовою базою злочинності комуністичного режиму».

Політ'язень, син Головного командира УПА Юрій Шухевич наголосив, що «Україна у ХХ столітті зазнала дуже багато трагедій і величезних жертв, проливилося багато крові для того, щоб ми змогли стати державною нацією, рівноправною з іншими народами світу. Те, що музей розповідає нашим онукам і правнукам правду про Радянський Союз — цього монстра, який існував

понад 70 років, — це надзвичайно важливо для того, щоб ті жарті, які були в ньому, ніколи ніде у світі не повторювалися».

Історик Ігор Дерев'яний розповів: «ІТЛ (рос. — *исправительно-трудовые лагеря* — виправно-трудова табори) — символ людиноненависництва СРСР. За офіційними документами, ця важка праця повинна була перевиховувати людей, але насправді мала на меті їхнє фізичне знищення. Згідно з документами радянських спецслужб, через радянські табори пройшло понад 20 млн. громадян, українців серед них було 3-3,5 млн. від 30-х до 50-х рр.»

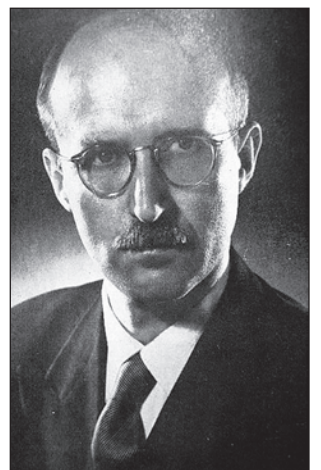
Науковець зазначив, що «в цьому царстві безнадії» українці змогли організувати життя всередині концтаборів. Литовські партизани свідчили: вони б не вижили в радянських таборах, якби не українці. Ця спільна організація життя в таборах від другої половини 40-х років спричинила переворот у самій системі. Система почала зсередини знищуватися тими, проти кого була спрямована. Політичні в'язні перемогли кримінальних. Великі повстання в радянських таборах, рушіями котрих були українці, литовці та представники інших народів (хоч і були придушені, а люди — розпорашені), призвели до тріщин у моноліті ГУЛАГу, після чого почався процес його самоліквідації».

Виставка в кольорових великоформатних світлинах, мапах, цитатах із історичних документів і літературних творів, а також авторських коментарях розповідає про систему сталінських концтаборів, чимало з яких було зосереджено, зокрема, й на Колимі.

Автори виставки кажуть, що її мета — нагадати про те, що тема ГУЛАГу не може бути забутою доти, доки не буде офіційного покаяння за злочини радянської влади проти народу.

Прес-центр Центру досліджень визвольного руху

ДО 100-РІЧЧЯ ЯРОСЛАВА СТЕЦЬКА

У Тернополі в обласному краєзнавчому музеї з нагоди 100-річчя Ярослава Стецька погасили спеціальні конверти із зображенням провідника ОУН. Як повідомили УНІАН у прес-службі Тернопільської обласної ради, після погашення філателісти Тернопільщини відправили в різні куточки України та світу більш як 500 конвертів із портретом Я. Стецька.

«Ми проводимо це спецпогашення завдяки власним зусиллям, оскільки ініціатива обласної організації філателістів та обласної дирекції «Укрпошти» відзначити 100-річчя Ярослава Стецька на загальнодержавному рівні не знайшла розуміння у Києві, «Укрпошта» не підтримала це подання. Але Ярослав Стецько — це людина, яка заслуговує пошани, він зробив величезний внесок у боротьбу за Українську незалежну державу, яку шанували українці та люто ненавиділи вороги», — сказав під час заходу голова обласної ради Олексій Кайда.

Я. Стецько народився 19 січня 1912 року в Тернополі у сім'ї священика. З відзнакою закінчив гімназію в Тернополі й вивчав право і філософію у Краківському та Львівському університетах у 1929-1934 рр.

З 1932 року Я. Стецько вже був членом Крайової езекутиви ОУН, ідеологічним референтом і редактором підпільних націоналістичних видань.

За революційну діяльність зазнав репресій з боку польських окупантів, які в 1934 р. засудили його до 5 років ув'язнення. Звільнений у 1937 р. за загальною амністією.

У лютому 1940 р. Я. Стецько був співініціатором створення у Краківі Революційного Проводу ОУН-Б Сте-

пана Бандери, а на II Великому зборі ОУН-Б у квітні того ж року в Краківі Я. Стецька обрано заступником провідника ОУН-Б Степана Бандери.

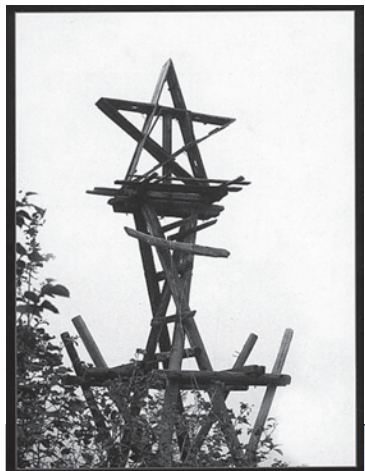
З початком німецько-радянської війни Я. Стецько, пробившись із групою однодумців одразу за фронтовою лінією до Львова, скликає Національні збори, які 30 червня 1941 р. ухвалили Акт проголошення Української Держави й обрали Я. Стецька прем'єром Українського Державного Правління.

За відмову відкликати Акт відновлення Української Держави Я. Стецька заарештували і направили до концтабору Заксенхаузен, де він перебував до вересня 1944 р. Після звільнення дорогою до американської окупаційної зони був тяжко поранений.

У 1945 р. крайова конференція ОУН-Б обирає Я. Стецька членом бюро Проводу ОУН, до якого належали ще С. Бандера й генерал Р. Шухевич. У 1946 р. Я. Стецько очолює Антибільшовицький блок народів (АБН), президентом якого був до кінця свого життя.

У 1968 році Я. Стецька обрано головою Проводу революційної ОУН-Б, який він очолював до кінця своїх днів.

Помер Я. Стецько 5 липня 1986 р. у Мюнхені, де його й поховано.

СВЯЧЕНА ВОДА – НЕ МІКСТУРА...

Бувають моменти, коли ми виходимо за межі дозволеного (чи то людьми, чи то Господом), і доля робить нам «зауваження» у вигляді якихось негараздів чи важкої хвороби. Знаю людину, яка після операції з необнадійливими наслідками прийшла до церкви. Вона почала ревно постувати й відправляти всі церковні обряди, і хвороба відступила. Але у той же час за довгі роки вона жодного разу не навідала свою майже сторічну свекруху, з якою, в принципі, ніколи не мала конфліктів, не порадила й чоловікові провідати його матір, навіть на телефонні дзвінки не відповідала, зосереджена тільки на собі.

Буває й по-іншому: людина з доброю небайдужою душею нехтує церковними канонами. І не те, щоб навмисне, просто не вистачає на все ні часу, ні грошей (значно легше поснідати шматком ковбаси, ніж мудрувати над пісним і дуже коштовним взимку раціоном).

Перша мислить так: я перед Богом чиста, решта мене не стосується. А інша: я намагаюся жити за Христовими заповідями, і чи велика різниця, що у мене було на сніданок? То хто ж з них ближчий до Бога? Про це і не тільки — мої роздуми у святий день Богоявлення та Хрещення Ісуса Христа. Чому — зараз розповім.

19 січня, Водохреще — одне з найпопулярніших у народі свят, яке завершує зимовий цикл. Святу воду, що наділена цілющими властивостями, має вдома чи не кожен українець. Ще б пак! Ліки, які не коштують ні копійки! Більшість знає і про те, звідки походить це диво.

У 30-річному віці Ісус Христос прийшов на ріку Йор-

дан і звернувся до Іоанна Хрестителя, аби той його похрестив. Під час хрещення відкрилось небо, звідки на Господа опустився Святий Дух у вигляді голуба і пролунав голос Бога-отця: «Це є син мій улюблений». Таким чином людям явилася уся Трійця, і цю подію було названо Богоявленням. З того часу хрещенська вода, в яку занурювався Ісус Христос, набула чудодійних властивостей, а після здійснення певних церковних обрядів вона може зберігатися скільки завгодно і не псуватися. Цей факт і є дуже важливим аргументом для більшості.

У храмі св. князів Володимира та Ольги УПЦ КП, що в Сімферополі, освячення води відбувалося і напередодні (це передбачають канони), і в сам день Водохрещця. Після святого богослужіння єпископ Сімферопольський і Кримський Климент розповів парафіянам про сутність і значення нинішнього свята.

— Іоанн Предтеча жив у пустелі неподалік Мертвого моря. Християнство тоді ще не було популярним, але знаходило все нових і нових прибічників. Усі вони проповідували покаяння і очищення від гріхів як зовнішнє, так і внутрішнє. Часткою цього процесу було обмивання. А після хрещення людина ставала безгрішною. Раніше вважалося, що хрещення треба приймати свідомо, в зрілому віці, готуючись до нього 40 днів, і його здійснювали на Різдво та Пасху. А пізніше зважали, що недарма сказав апостол: «Будьте, як діти!» А Господь говорив: «Пустіть до мене дітей, бо їхнє царство небесне». Тож і почали долучати до віри ще несвідомих малят, не зіпсованих світом. Під час

Богоявлення Господь явив себе людям, сподіваючись, що вони відмовляться від порочного життя. Бо від народження людина свята, але впадає в спокусу.

А далі я мала нагоду спостерігати підтвердження слів священника щодо спокуси. Перед хресною ходою та урочистим освяченням води біля церкви люди кинулися за вже освяченою водою, що була в храмі. Вода скоро скінчилася. Розпочалася метушня. Присутні поділилися на «наших» і «зайвих» — це ті, які не були на службі. Пошуки святої води і бажання швидше нею розжитися супроводжувалися зовсім не церковною термінологією. Якась жінка крутила пальцем біля скроні, показуючи на молодого чоловіка, котрий наповнював водою одразу кілька ємкостей, виправдовуючись, що це для сусідських бабусь. І про священника та обряд

окроплення водою ця жінка говорила зовсім нечестно, так і не усвідомивши, що свячена вода — це не бальзам Бітнера чи заспокійлива мікстура, від яких слід очікувати дій, описаних в інструкції. І такою ця особа була не одна. В черзі за водою не помічали ні зовсім старих, ні хворих, ні зігнутих у три погібелі.

Бо ця вода — «для зцілення душі і тіла», «ради життя вічного», «щоб стали спадкоємцями Царства небесного». Такими словами супроводжував обряд її освячення владика Климент. А «святі, але введені у спокусу» люди не усвідомлювали, що на допомогу від неї можна очікувати, лише враховуючи особистість людини, глибину її віри та спосіб життя. Бо вищі сили до «співпраці» не примусити. А Господу відомо про нас усе. Не думаю, щоб йому подобалися люди з кам'яни-

ми серцями, хоча він кожному дає шанс.

Кілька років тому я готувала до друку дуже непростий матеріал — про жінку, яка наклала на себе руки за підозрілих і неоднозначних обставин. Я проводила щось схоже на власне розслідування і схемувалася лише тоді, коли дочка загиблої запитала, чи не боюся я за своє життя, бо особисто вона заглиблюватися в цю справу остерігається, і одразу ж поїхала на курорт. Це було на початку лютого, коли — мороз і суцільна ніч. Моє розслідування зайшло в глухий кут, і я сказала собі: «Досить. Мертві все одно не оживають». А коли, з наміром припинити розслідування, вже остання з редакції зачиняла двері, майже на порозі побачила... хрестик. Чий він був і як сюди потрапив — невідомо, бо наша редакція в кінці коридору і відвідувачів у таку пору року обмаль. Та й ніхто його потім не шукав. Тож сприйняла це як Боже знамення — не здаватися.

Думаю, проаналізувавши своє життя, ви теж чимало пригадаєте в ньому незвичайного. А ось постувати у мене не вистачає волі. Можливо, тому свячена вода мені й не допомагає. Поки що не допомагала... До речі, відомі випадки, коли, набравши 19 січня неосвяченої води і не знаючи про це, люди використовували її як свячену. При цьому вона теж довго не псувалася. Тож кожному — по його вірі і заслугах перед Богом, а не за його потребами.

Тамара СОЛОВЕЙ
Фото О. Носаненка

Цієї водохресної пори єпископ Сімферопольський і Кримський Климент завітав до «Кримської світлиці» (на фото унизу) й окропив свяченою водою наші редакційні приміщення, щоб і сліду не залишилося від тієї нечисті, що колись намагалася захопити газету. І ту кімнату, яку редакції поки що довелося поступитися, — також. От як повернемо і відродимо у ній з Божою поміччю наше «Джерельце» — згадаємо про чудодійну силу свяченої води!

Віфлеємський вогонь миру прибув цього року до Севастополя з допомогою місцевих пластунів. Вони передали вогонь прихожанам римо-католицької церкви. Приймали Віфлеємський вогонь отець севастопольської УГКЦ Микола Квич та отець місцевої громади римо-католиків Ян, які відслужили Службу Божу та благословили Віфлеємський вогонь миру, щоб далі передавати його всім прихожанам і громаді міста. Старша пластунок прихильниця Євгенія Атрохова і пластова сеньора Богдана Процак організували передачу Віфлеємського вогню прихожанам та мешканцям міста, яким пластуни Микола Яриновський розповів історію Віфлеємського вогню та заспівав про нього пісню.

Зіна БЕЛАНЮК, голова станичної пластової старшини Севастополя

КОНКУРС — ЯК ШЛЯХ ДО СЕРДЕЦЬ

Присвоїти сімферопольській школі № 33 ім'я Петра Яцика, адже вона вже удванадцять гостинно відчиняє двері для проведення тут республіканського етапу заснованого ним конкурсу знавців української мови, — ці пропозиції лунали напівжартома, напівсерйозно. Та директор школи Людмила Іванівна Горб, здається, не дуже раділа такій перспективі. Бо тому вона і директор однієї з найкращих шкіл міста (а це, у першу чергу, саме її заслуга), що не лише широкердна і хлібосольна, але й добрий стратег. Саме життя цьому навчає. Скажімо, вже два роки, як наказу на проведення конкурсу з київського міністерства освіти не надходить. Все — на власний розсуд: хочете — проводьте, а хочете — забудьте назавжди. І це у той час, як наше кримське міністерство освіти, науки, молоді та спорту, не вагаючись, видає відповідний наказ. Виявляється, ми дарма закидали своїм кримським чиновникам, що до державної мови вони ставляться упереджено, не їх треба було критикувати...

Тим не менше, конкурс відбувся, і все — власним коштом: і перевірка майже чотирихсот робіт, і вихідний (21 січня), проведений за межами родини, і, зрештою, холодець та соління директорського приготування, аби члени журі після копії роботи могли хоч трохи підкріпитися.

І я вже захоплено дивилася на цих людей: голову журі, кандидата філологічних наук, доцента кафедри української філології ТНУ Василя Деркача, його заступницю, методиста КРІППО Наталю Рашпіль, її колегу Надію Баблеуханову, обличчя якої мені виявилось дуже знайомим. Аж ба! Я ж з нею спілкувалася, коли вона була ще студенткою-третьокурсницею і вела у 3-й школі українські молодші класи. Місцевих викладачів за тих часів бракувало, тож залучали мешканців інших регіонів. Аби привабити, обіцяли, зокрема, житло. Та ось минуло років 15, Надія Михайлівна вже давно перетворилася зі студентки-заочниці на методиста навчально-методичної лабораторії філологічної освіти Кримського республіканського інституту післядипломної педагогічної освіти, має чоловіка і двох дітей, а мешкає у тому ж самому гуртожитку.

Чимале враження справила і нова для мене людина — начальник управління дошкільної й позашкільної освіти Міністерства освіти, науки, молоді та спорту АРК Валентина Костянтинівна Бойко. А особливо її слова про те, що в міністерстві ніскільки не вагалися, чи бути конкурсу, — одразу ж віддали наказ. Пані Валентина в освітянському колі своя (вона володіє усією нагальною інформацією) і в українському — теж, бо українська мова для неї також рідна.

Лігу українських меценатів представляли літератор і науковець Михайло Вишняк та поетеса Лідія Огурцова.

Дехто з цих людей ще добре пам'ятає, як щедро фінансувалися ці конкурси в минулі роки, які чудові дарунки одержували дітлахи та молодь, котрим вдалося дійти до республіканського туру. А ось торік учениця 33-ої школи, яка стала пере-

можницею четвертого, київського туру, одержала свою президентську стипендію, лише вже закінчивши школу. І хоча 6 тисяч гривень завжди гроші, але не таким же способом їх добувати, коли на це, здається, працювало пів-Криму. Цього року, як запевнила Валентина Костянтинівна, подібних проблем не виникне, бо гроші закладено в бюджет, пошлі лише, Боже, нам кримсь-

Члени журі разом з директором Л. Горб

го переможця. Валентина Бойко не приховує, як вболіває за результати конкурсу, бо для Криму така перемога є особливо важливою. А для тих, хто хотів би знати про конкурс більше, повідомляємо: міжнародний конкурс з української мови ім. Петра Яцика відбувається щороку з 9 листопада до 20 травня. Участь в ньому можуть взяти всі бажуючі учні з 3 до 11 класу, учні професійно-технічних закладів та студенти ВНЗ усіх рівнів акредитації, у тому числі, і закордонні українці. Проходить він у 4 етапи. Офіційні організатори — Ліга українських меценатів та Міністерство освіти, науки, молоді та спорту України.

Переможцями конкурсу вважаються ті його учасники, які набрали найбільшу кількість балів. Разом з переможцями підсумкового етапу конкурсу, які нагороджуються дипломом та грошовими преміями, нагороджуються і вчителі, котрі їх підготували.

Можливо, ця остання норма і зробила конкурс таким

велелюдним. Поруч з вихованцями — їхні вчителі, які теж приїхали за тридев'ять земель. Інших учасників очікують батьки, сюди приходять цілими сім'ями, і меншенькі, виконавши завдання, сидять в актовій залі в оточенні рідних. Ось поруч з матусею чекає на визначення своєї долі і передостанньому турі Ігор Водка. Приїхали вони з Ялти. Мову хлопець вивчав лише в школі. (Пізніше з'ясується, що семикласник Ігор посів у конкурсі III місце). Такого ж результату домоглася і зовсім маленька худорлява п'ятикласниця із сімферопольської школи-ліцею № 3 Діана Пейсах. Добрий результат зі своєї школи має лише вона одна. А батьки у Діани — медики, вони їй не підмога. У Маші Ковалевської із с. Михайлівка Нижньогірського району підгрунття значно міцніше. Українською мовою розмовляла з нею ще бабуся з раннього дитинства. Та й вчителька трапилася хороша — це Любов Олександрівна Капленко. П'ятикласниця

теж приїхала з матусею Тетяною Олегівною, також лікарем за фахом. Фотографувала Машу з матусею — бо хорошу дочку має, а Тетяна Олегівна — дочку з кореспонден-том (теж знаменна подія!). І Маша таки виявилася всього цього вартою — вона увійшла до числа тих, хто посів у III турі за кількістю балів перше місце.

Та ось вже розпочинається урочиста церемонія нагородження. В актовому залі посправжньому святково. «Як парость виноградної лози, плекайте мову», — цей рядок

із вірша Максима Рильського одразу ж налаштує відповідним чином. Підготовлені учнями 33-ої школи концертні номери здебільшого теж — «в тему». А якщо й ні — від такого творчого подарунка також гріх відмовлятися. Ось грають скрипалі цієї школи, а водночас і музичної, твір Алемдара Караманова.

Людмила Іванівна Горб не може не поділитися:

— Той хлопчик завжди був бешкетником, дуже здивувалася, коли вперше побачила його таким серйозним, зі скрипкою. А дівчинка збоку — розумниця, відмінниця, наша надія.

І подумалося: можливо, тому, що сцена в цій школі доступна для всіх, що виходять співати чи танцювати на неї частенько усім класом, діти й не розподіляються тут за «кастами». І ті, у кого не все гаразд вдома і не все гаразд у шоденнику, почуваються такими ж гідними, гарними, обраними, як і «пестунчики» долі. А в результаті серед 15 учасників конкурсу, які посіли в передостанньому етапі перші місця, четверте місце вихованців Людмили Іванівни, а це майже чверть. З позитивною роллю мистецтва у вихованні дитини згодні і фахівці із КРІППО та із міністерства. А напередодні Людмили Горб було вручено почесну грамоту за підписом спікера парламенту Криму В. Константинова. Свої методи роботи, що є запорукою досягнень, Людмила Іванівна коментує досить лаконічно:

— Просто підтримую будь-яку корисну ініціативу, кажу, давайте спробуємо. І, як правило, все виходить, та ще й виглядаємо новаторами.

Поміж тим настав час виголосити імена нинішніх «іменинників». Переможців третього рівня нагороджує

Василь Деркач, другого — Валентина Бойко, а першого — Лідія Огурцова.

Особливе місце відводиться дітлахам із навчально-реабілітаційного комплексу «Надія» (для дітей з порушенням зору), які, читаючи пальчиками, проаналізували сучасну дитячу літературу.

То хіба ж можна згортати цей конкурс, який став стимулом навіть для обділених долею дітей! І хоча подарунки та грамоти були заготовлені на усіх 50 переможців, частину віддати було нікому — діти приїхали не всі. І ось вже пакуються роботи, які негайно вирушать до Києва. А я тим часом спілкуюся ще з двома маленькими зірочками — реальними претендентками на участь у підсумковому етапі. Одна з них — це Хосейн Басіра Саїд — восьмикласниця 33-ої школи. Про неї вже чула від Людмили Іванівни й раніше. Бо де тільки вона не перемогла з мови, яку важко назвати для афганської дівчинки рідною. Вона перша із моїх маленьких співрозмовників запевняє мене переколиво: «Ні, конкурс був зовсім не складний. Думаю, і далі у мене все буде гаразд!» А чому добре знає мову? Та тому, що живе в Україні. Ще й батьків своїх навчає нею спілкуватися.

Але не встигаю я надивуватися Басірі, котра горнеться до своїх батьків, як в поле зору потрапляє ще одна дівчинка. Це — Діляра Рамазанова, дев'ятикласниця із Советської школи з кримськотатарською мовою навчання. Вона теж горнеться до молодої гарної жінки. Та не матусі — вчительки з української мови Оксани Леонідівни Олефір, не менш щасливої, ніж сама переможниця III туру. У них попереду ще далека зимова дорога до Советського району, а у самої Діляри — значно довша, і, переконана, ця тримовна дівчина, яка у звичайній сільській школі змогла здобути такі знання, не загубиться десь на її узбіччі.

Тож сьогодні закордонний українець Петро Яцик, вірніше, вже не він сам, а його ідея об'єднала всіх довкола державної, його улюбленої мови, аби плекали і не забували її, аби і самого благодійника «в сім'ї вольній, новій» теж пам'ятали.

Тамара СОЛОВЕЙ

* * *

(Про те, як проходив конкурс ім. П. Яцика у Севастополі, читайте на 13-й стор.)

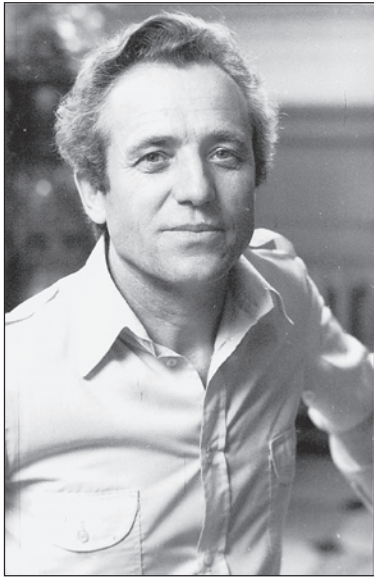
Хосейн Басіра Саїд

Маша Ковалевська з матусею

Д. Рамазанова з учителькою О. Л. Олефір

Можна вибрати друга
І по духу брата...

В. Симоненко

Початок 2010 року для мене був якимсь не вельми настроєвим. По-перше, почалися негаразди з єдиною на теренах зрусифікованого Криму україномовною газетою «Кримська світлиця», одним із співзасновників (1992 р.) якої я був, в якій працював 18 років редактором відділу літератури і мистецтва та шеф-редактором дитячого додатка «Джерельце». Київські дядьки, на щастя, уже колишні керівники Газетно-журнального видавництва при Міністерстві культури України почали «шерстити» колектив редакції, звинувачувати нашого головного редактора у якихось несусвітніх гріхах, і, не змігши довести його провини навіть через суди, поновили по суду на роботі. Але, звичайно, вже інші керівники.

Випуск «Кримської світлиці» було перенесено до Києва, де вона друкується й нині, а потім доставляється... в Крим. Залишки колись міцного колективу готують матеріали та верстають тижневик у Сімферополі. Якийсь час газета зовсім не виходила. Відновила свій випуск, коли до керівництва Газетно-журнальним видавництвом прийшли очільники, які розуміють значення української газети в Криму.

Ще тоді, в січні 2010 року, на знак протесту проти несправедливих дій київського керівництва і звільнення редактора — досвідченого журналіста і порядної та чесної людини, я подав заяву на звільнення, одночасно написавши обурливу статтю «Поверніть у Крим «Кримську світлицю»! Цю статтю було опубліковано на першій сторінці «Літературної України» за 11 лютого 2010 року. На душі, як кажуть, «кішки шкребли». Перегортаю другу сторінку нашої «Літературки», і тут з портрета у траурній рамці дивиться в мою розтерзану душу світлий погляд мого доброго друга і брата по духу, чудового поета і перекладача, майстерного публіциста Станіслава Зінчука...

Не вірю своїм очам: не стало нашого Стасика, як його називали друзі і приятелі, яких у нього було багато. Почав пригадувати, коли ж я заприятелював із Станіславом? І згадався, що уперше мене з ним познайомив поет із Херсона, який згодом переїхав до Миколаєва, Валерій Бойченко.

З В. Бойченком ми подружилися на одному з Ірпінських семінарів творчої молоді, коли у нас майже одночасно (1972 р.) вийшли перші збірочки віршів (у нього «Іскри» в «Молоді», а у мене «Джерело» в сімферопольській «Таврії»). У 1974 році ми приїхали до Києва на республіканську нараду авторів першої книжки, скликаній Спілкою письменників України. Там і зустрілися з Станіславом Зінчуком, багаторічним завідувачем редакції першої книжки у видавництві «Молодь», де за його доброзичливого сприяння й побачила світ перша книжечка В. Бойченка.

— Стасику, це — Данило Кононенко, поет із Криму, та ще й твій земляк із Черкащини, — відрекомендував мене Станіславу мій херсонський колега.

29 січня цього року виповнюється два роки, як пішов за межу Вічності відомий український поет, публіцист, перекладач, історик, фольклорист Станіслав Зінчук.

Станіслав Сергійович Зінчук народився 4 жовтня 1939 року в селі Орадівка Христинівського району Київської — нині Черкаської області. Закінчив філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. Вчителював у київській школі-інтернаті № 25, працював у редакціях газет «Вечірній Київ», «Хрещатик», журналах «Піонерія» та «Бюлетень ВАК України», видавництвах «Дніпро» й «Молодь», в апараті Спілки письменників України, міністерствах у справах національностей та міграції, у справах преси та інформації, Секретаріаті Верховної Ради України. Автор поетичних збірок «Мозаїка», «Слово», «Маятник сосни», «Сузір'я квітів», «Райдуга снопа», «Закон вірності», поеми «Аджимушкай», віршів для дітей, історичного дослідження «Іван Гонга», фольклорних матеріалів «Орадівське весілля», ста піснених перлин мого роду «Усі гори зеленіють» та ін.

Лауреат Всеукраїнської премії імені Івана Огієнка та премії республіканського літературного конкурсу на кращий твір про людину праці. Переспівав біблію «Пісню пісень», поетичні твори з російської, білоруської, польської, болгарської, чеської та інших мов.

Помер 29 січня 2010 року в Києві, похований у рідному селі Орадівка. Пропонуємо увазі читачів спогади кримського українського поета Данила Кононенка про Станіслава Зінчука, а також добірку його, Станіслава Зінчука, віршів.

ДРУГ І БРАТ ПО ДУХУ

— Привіт, Даньку, — лагідно промовив до мене Стасик, назвавши по імені так, як мене завжди називала моя мама, і від якої з рідного дому я поїхав на службу в армію та так і «кинув якір» біля кримських берегів. Уже живу тут, у Криму, чимало років, а так, по-материнському тепло і лагідно, мене давно ніхто не називав.

— Як там живеться тобі в Криму, Данько, чи не сумуєш за нашою рідною Черкащиною? — запитав Станіслав.

Я відповів, що звикаю, звикаю до цього нашого не нашого Криму і ніяк не звикну. Душею там, у рідних краях.

— Тримайся, козаче, адже ж мусять хтось і в Криму творити і відстоювати нашу літературу, — міцно стиснув мою руку Станіслав.

Я був зворушений його земляцькою приязню, бо й він був з Черкащини з села Орадівки Христинівського району. Моя душа, яка давненько не відчувала такої ширості, засвітилася із середини.

— А що, хлопці, поїдемо до мене на каву? — запропонував Станіслав. І ми дружно зголосилися. Я вже не пам'ятаю вулиці, на якій жив Стасик Зінчук, запам'яталася лиш квартира — невелика, чиста, по-хазяйськи доглянута. У кімнаті — великий стелаж з книгами.

— Подивіться книги, поки я зварю каву, — сказав Станіслав.

Ми з Валерієм кинулись розглядати книги, почали навперебій одне одному називати духовні скарби, які стояли на полицях. Збірки поезій Василя Симоненка, Миколи Вінграновського, Ліни Костенко... А ось і в зеленуватій, гарно розмальованій, стилізованій під народний стиль суперобкладинці збірка Петра Засенка «Князівство трав» (видавництво «Молодь», 1969 р.), про яку останнім часом було багато розмов у пресі і яку вилучили з книгарень...

— У мене є кілька примірників, вдалося зберегти від «недремлющего» ока, — сказав Станіслав. — Я завжди намагаюся мати запасні фонди такої літератури. Візьми один примірничок, Данько, але будь обережним.

Я й досі бережу ту, гнану тодішньою ідеологією, збірку П. Засенка, як теплий спогад про гостину у Станіслава Зінчука.

І ще один приємний сюрприз мені зробив (та, гадаю, й Валерію) Стасик: він увімкнув програвач і кімнату наповнила мелодія «Козацького маршу» кобзаря Євгена Адамцевича. То було моє перше знайомство з цією хвилюючою козацькою музикою, яка дуже збентежила мою душу і наповнила мене мрією будь-що, а мати й собі таку платівку, і слухати, слухати, відтворюючи в уяві ті далекі сторінки нашої рідної історії, яку від нас намагалися весь час приховати.

Нині, коли Україна здобула свою Незалежність, я маю гарний запис на електронному диску «Козацького маршу» Євгена Адамцевича, якого колись уперше відкрив мені

мій київський друг Станіслав Зінчук. Так сталося, що останні роки свого життя відомий кобзар жив у Криму, в селі Холмівці Бахчисарайського району, у своєї дочки Тетяни, тут і відійшов за вічну межу, тут його й поховали...

Наша перша зустріч із Станіславом Зінчуком згодом переросла в тривалу, близько 40 років, дружбу. Здавалося б, яка там дружба на відстані — він у Києві, я в Криму, та обидва ми були не лише добрими друзями, а й братами по духу. Любили рідну мову, свою батьківщину — і велику, і малу, збирали рідкісні і цікаві книги, писали вірші... У 1972-1978 роках я працював редактором художньої літератури у Кримському видавництві «Таврія». І це нас також зближувало — він багато років видав видавничій справі, я — менше, але знав редакторську «кухню» і під час зустрічей із Станіславом ми спілкувалися й на редакторсько-видавничі теми.

У нашій редакції десь в 1975-1976 рр. вийшов двотомник Зінаїди Тулуб «Людолови», але з деякими купюрами: татарське питання тоді ще було закрите. Станіслав якось побідкався, що в нього немає цієї книги, а дуже б хотілося її мати. Повернувшись додому із чергового відрядження з Києва, я відшукав у своїй домашній книгозбірці цей двотомник і надіслав його Станіславу, за що він був мені дуже вдячний. І хоч я попередив його, що є в книзі цензурні купюри, Станіслав був радий і такому виданню.

Працюючи у видавництві «Молодь», Станіслав як міг морально підтримував мене. Видати книжку у видавництві, де він працював, я не набивався, бо знав, як там завізно з рукописами, однак Станіслав усіляко сприяв публікації моїх віршів — то в колективній збірці молодих поетів про війну (збірка «Вічний вогонь»), видавництво «Молодь», 1975), то в альманасі «Вітрила» — 1969, то в збірнику «Труд переростає у красу», в антології молоді поезії України «Дніпрові райдуги» (1978)...

Ми почали частіше зустрічатися, коли я став працювати, пішовши 1978 року із видавництва, в Кримській обласній організації Спілки письменників України, спочатку уповноваженим Українського літературного фонду, а з 1983 року — відповідальним секретарем. Я часто приїжджав на різні Спілчанські заходи — збори, пленуми, а згодом і як член Приймальної комісії СПУ. Станіслав, як і я, завжди був радий нашим зустрічам. Коли виходила його нова поетична збірка — дарував, пишучи теплі, ширі слова. «Дорогому другові Данькові — з давньою симпатією. 28 листопада 1983 р. Ст. Зінчук» (збірка поезій «Райдуга снопа»); «Дорогому землякові Данилові Кононенку — за законом вірності». 31 жовтня 1984 р. Ст. Зінчук» (збірка вибраних поезій «Закон вірності», видавництво «Дніпро», 1984 р.); «Повноважно-

му послові Черкащини в літературному Криму Данилові Кононенку від земляка. 31 жовтня, 1984 р. Ст. Зінчук» (поема «Аджимушкай», видавництво «Радянський письменник», 1984); «Дорогому землякові, талановитому поетові Даньку Кононенку, щоб наші стрілки й надалі йшли в одному напрямку. 5 червня, 1986 р. Ст. Зінчук» (збірка поезій «Компасна стрілка», вид-во «Молодь», 1986 р.)...

Зупинюся детальніше на поемі «Аджимушкай». У ті 80-ті роки я, заручившись згодою видавництва «Таврія», почав готувати книгу — українські поети про Аджимушкай. Аджимушкай — це підземні штольні на околиці міста Керч, де у роки війни перебували наші війська, які, стримуючи натиск німецько-фашистських загарбників, що рвалися через Крим і, зокрема, Керчен-

«Аджимушкай» Станіслав Зінчук.

Така щемлива розповідь у віршах про людські трагедії під час минулої жорстокої війни могла б прикрасити ту, готовану мною, велику колективну книгу українських поетів про Аджимушкай — незагоїну рану на тілі Кримської землі. Але почалася Горбачовська перебудова, виникли економічні труднощі у видавничій справі, і всі плани рухнули... Книга не вийшла, але Зінчуків «Аджимушкай» і понині хвилює серця читачів.

Ось як розповідав мені у листі Станіслав про свій задум написати поему. «Дорогий Даньку! Радий, що тобі сподобався мій «Аджимушкай». Ця річ — особлива для мене. По-перше, написана про події, учасником яких автор не міг бути (а про таке завжди важче писати), а, по-друге, відбуваються вони в Криму,

який для мене до 1975 року був «темною плямою». 1975 р. у складі письменницького «десанту», котрий здійснив автопробіг по містах-героях, я вперше потрапив у знамениті Аджимушкайські катакомби, і мужність їхніх захисників приголомшила мене. Ще тоді, стоячи біля (чи не єдиної в світі!) підземної братської могили, записав написати про це. Вісім років, — перефразую Шевченка, — неначе цвяшок, в серце вбитий, виношував Аджимушкай: вивчав документи, перечитав усе написане, спускався в підземні галереї, щоб уявити все до деталей. Здається, знав про нього уже все, міг розповісти годинами, а от написати...

Не знаю, коли взявся б за це, якби минулого року (1983 — Д. К.) не відпочивав із дочкою у Феодосії на турбазі «Золотий пляж». (До речі, і я того літа із своєю сім'єю — дружиною, донькою і сином відпочивали на тій самій турбазі... Шкода, що розминувся... — Д. К.). Соломія моя перейшла у десятий клас, тож і старався дати їй побільше позитивних емоцій: купалися, їздили на екскурсії (навіть до Ялти, в знаменитий Нікітський ботанічний сад). А вона щоразу питала: «Тату, коли ми, нарешті, поїдемо в Аджимушкай?» (Я їй, певна річ, багато розповідав про це).

Група українських письменників на Тарасовій горі. У центрі — Станіслав Зінчук. 1980 р.

Чесно кажучи, мені не хотілося, як і багатьом сучасним батькам, ранили серце доні такою трагедією, бо одна справа розповідати, а зовсім інша — побачити це на власні очі. Я обіцяв поїхати в Керч, як тільки буде не пляжна погода. Як на те, дні стояли сонячні, і я вже сподівався, що не доведеться везти туди дочку.

Але якось наші сусіди за столом (до речі, теж кияни, в яких є власна «Волга») кажуть: Станіславу Сергієвичу, ми вже об'їздили весь Крим, а от в Аджимушкаї не були. Сьогодні по обіді збираємося туди. Чи не поїдете і ви з нами? Певна річ, відступати було нікуди — і ми поїхали...

Ти знаєш, що екскурсія в катакомбах закінчується хвилиною мовчання в сілкотивитій темряві. І я подумав: «А уяви, що ти стоїш із дочкою не в липні 83-го, а 42-го; і що ти — не екскурсант, а захисник цих бастіонів...» Мабуть, Соломія злякалася кам'яного мороку, бо її рука в темряві намацала мою... І це був той поштовх, коли я вже не міг не писати.

Працював у повному розумінні день і ніч — і в Криму, і повернувшись до Києва. А коли завершив — запропонував «Радянському письменнику». Спасибі їм — видали поза планом, а Аркадій Пугачевський проілюстрував. Оце, власне, і все. Що вийшло — судити не мені. Обнімаю тебе. Станіслав. 2 грудня 1984 р.»

Підтверджу ще раз — поема вдалася. Вона хвилює читача. Автор зумів передати весь трагізм людей, які опинилися в кам'яному, темному і сирому мішку Аджимушкайських катакомб. Чого вартий лиш поетичний розділ «Вода» — опистого, як люди, виснажені спрагою, копали, якщо можна що не людську роботу в каміні назвати копанням підземного колодязя, щоб угамувати спрагу. А скільки життів коштували вилазки із підземелля до колодязя, що стояв на поверхні! За краплю води — море крові, десятки смертей...

Хвилююче виписано й інші розділи поеми — «Інтермеццо з дочкою», «Лейтенант», «Остання ніч комісара»... Поема «Аджимушкай», безперебільшення, це значний творчий успіх мого друга поета Станіслава Зінчука.

Кримські враження відбилися у віршах «Ялтинський пам'ятник Лесі Українці», «На золотому пляжі біля Феодосії» та інших, котрі я взяв до упорядкованої мною книги віршів українських поетів про Крим — «Люблю тебе, мій Криму», що побачила світ уже двома виданнями, у 1988 та 2008 роках.

А якось я прочитав у «Літературній Україні» нову добірку віршів Станіслава. Серед них й вірші кримської тематики. Це було ще до проголошення Незалежності України. Нашої газети «Кримська світлиця» ще не було, точилися лиш словесні баталії, аби українська газета в Криму таки виходила. Вірші мені дуже сподобались, це був якийсь новий потужний поетичний ривок у творчості мого друга. Надрукувати їх, ці сміливі, як на той час, і дуже патріотичні вірші, ніде було, бо жодна з тодішніх та й нинішніх кримських російськомовних газет їх не опублікувала б. Я зробив вирізку з газети і поклав ці вірші Станіслава Зінчука до котроїсь із своїх папок. Поклав і за іншими клопотами забув, куди поклав. Довго не потрапляли вони мені під руку, хоч я завжди про них пам'ятав. І от почала виходити в Криму (з 1992 року) і україномовна газета. Якось, перебираючи свої папери, я натрапив на газетну вирізку з віршами Станіслава. Поклав на видному місці і вирішив спитати дозволу в автора на їх передрук. Але нагоди такої все не випало. І я, на свій, як кажуть, страх і ризик видру-

кував їх на шпальтах «Кримської світлиці», а газету надіслав до Києва автору. Чекав реакції, гадав, сваритиме мене Станіслав... І ось лист:

«Дорогий друже Даньку! «У цьому черствому, скрипучому світі», як висловилася Ліна Костенко, на превеликий жаль, так рідко навідує нас принцеса Радість. Якраз така панна принесла мені конверт від тебе...»

Щиро вдячний і зворушений, що ти зберігав добірку моїх віршів у «ЛУ» майже 20 (!) років, і тепер їх змогли прочитати згорьовані та скривджені наші тавридські одноплемінники, щоб зміцнити свої душі животворним поетичним огнем.

Ваша кримська «Русалка Дністровая» (ти, Василь Латанський і Валерій Тарасов) у шовінізованому краю робить для Вітчизни більше, ніж три регулярні армії. Ось хто перед усім заслуговує Героя України! А не якісь засухи, ротари, футболісти шевченки і К°.

Понад два роки я на «творчому безхліб'ї» — перебивався редагуванням найскладніших рукописів (не поетичних, звісно!), а з березня цього року оформив, нарешті, журналістську пенсію і спробую активніше взятися за власну творчість.

Я подарував тобі свій «Екран пам'яті» (автобіографічні нотатки). Після неї випустив ще дві — збірку поетичних перекладів і переспівів «Сузір'я ліри» та книжечку для малят «Абетка від котиків і киць» (остання дуже підходить до твого «Джерельця»). Але надсилати не наважусь, бо на пошті їхні сліди зникають. Тож коли будеш у Києві — зателефонуй: ми зустрінемося, і я віддам їх у твої добрі руки. З глибокою шанобою, широко твій Ст. Зінчук. 22.06.07».

Отакую несподівану відповідь на мій самовільний вчинок щодо публікації віршів Станіслава «Яничари», «Карасубазар», «Базар глухонімих», «Древні мури облога скорила» з присвятою О. Т. Гончару, «Фашистів злочин змирять хіба стразами». І поруч з цією добіркою віршів С. Зінчука — есей Василя Латанського про роман Зінаїди Тудуб «Людологи», якого я колись надсилав Станіславу з Криму. Це ж, може, під враженням прочитаного у Станіслава і написали вірші на кримську тематику історичного спрямування «Яничари» та «Карасубазар». А стосовно книги «Екран пам'яті» — то її мені Станіслав подарував у Києві, в Спільці письменників, де він тоді працював. Ми завітали до Спільки разом з моїм кримським колегою і другом, теж земляком з Черкащини Василем Латанським у березневі дні 2005 року після вручення нам у Будинку вчителя премії імені Олексія Гірника, якої ми, він — вчитель-словесник сільської школи, а я — редактор дитячої газети «Джерельце», були удостоєні за патріотичне виховання підростаючого покоління.

Багато снігу натрусила тоді зима, залишаючи свої рубежі під натиском березня, і ми ледве піднялися з Хрещатика нагору до Спільки. В. Латанський домовився тут, у Спільці, зустрітись зі своїм давнім другом Олександром Шугаєм, я ж просто йшов за компанією. І раптом — несподівана зустріч із Станіславом. Якби не поспішали на поїзд, то не знаю, чи й закінчили б ми із Стасиком наші перемовини. Він подарував мені тоді свою книгу «Екран пам'яті» з ось таким дарчим надписом: «Дорогому побратимові-землякові Данилові Кононенку — талановитому майстрові Слова на многає літа. 10.03.05 Ст. Зінчук». Ці автобіографічні нотатки я перечитував кілька разів: хотілося більше дізнатися про його воєнне і повоєнне дитинство, про родину, шкільні та студентські роки, про його шлях у велику літературу. Ця документальна книга читалася мені краще, ніж художній твір. Адже в художньому творі була б переважна більшість авторського домислу, а тут — усе правда. Тоді, під час нашої, як виявилось, останньої зустрічі, Станіслав настійно радив мені, коли я сказав, що ше жива моя старенька 80-річна тітка Катерина, аби я докладно розпитав її про наші місцеві весільні обряди, записав з її уст пісні і усе це, добре літературно оформивши, видав книжкою. Він, мовляв, уже так зробив, записавши від сестри Ліди призабуті пісні та весільний орадіський обряд...

Я загорівся такою ідеєю і зготувався було до тривалої поїздки в свою Ребедайлівку, що в Кам'янському районі на Черкащині, але щоденна напружена робота в газеті не дала мені змоги зробити це, підказане моїм добрим незрадливим другом і порадником.

Про Станіслава Зінчука я бережу найтепліші спогади: і про зустрічі та розмови в Києві, в Черкасах на святі «Поетичний жовтень», у Каневі на Тарасовій горі, і, звичайно, в Києві, в Спільці письменників. Дуже задрю тим людям, які вели чи ведуть записи найпам'ятливіших подій, зустрічей. Тоді легше щось пригадати детальніше, розповісти, написати... Я ж розраховував на свою колишню ціпку пам'ять... Але ж з роками усе вивірюється, призабувається, стирається з пам'яті... І все ж я радий, що моя пам'ять ще трохи зберегла світлі зустрічі з чудовою людиною, доброю, порядною, товариською і чесною, з таким же чудовим поетом, перекладачем, публіцистом Станіславом Зінчуком. З-поміж його творчого доробку монументально височать поеми «Аджимушкай» та «Підридне поле», творчі переспіви «Пісні пісень», його шемліві вірші про матір. А «Балада про білу глину» — то хвилюючий вірш і про моє повоєнне голодне і босоніге дитинство: і в нашому селі були катинські з білою глиною, і я, мала дитина війни, носив ті глиняні перепічки за кілька кілометрів у райцентр на базар, аби вторгнутися якусь копійчину, щоб мама могла купити пляшку соняшникової олії, аби нею замастити сякий-такий післявоєнний суп. «Діти війни» — цей вислів нині на слуху у багатьох, але вперше я прочитав його в одному з віршів Станіслава Зінчука. Багато доброго, чесно, мудро, почесно з книги свого друга-земляка, брата по духу, талановитого поета.

Скільки мені суджено долею ще топтати ряст на цій землі, доти я буду берегти в своєму серці світлу пам'ять про нього. Він, Станіслав Зінчук, Стасик, як його любовно називали друзі, гідний такої пам'яті.

Данило КОНОНЕНКО
м. Сімферополь
На фото: Станіслав Зінчук (крайній праворуч) на могилі Степана Руданського в Ялті

Станіслав ЗІНЧУК

У БЛАГОСЛОВЕННОМУ КРИМУ

* * *

Пальми, олеандри і магнолії
(Легко здогадатись будь-кому)
Не в Анголі, Чилі чи Монголії —
У благословенному Криму.
Вабить море вродою спадковою,
Силою нестримною стихій.
Вигнулися гори тут підковою —
Щастя проморгати не поспій!
Простір тут гойдається

прискалками,
Коли злотно плеше хвилеграй.
Тут бронзовотілими русалками
Пляжний повимощувано рай.
Відаєшся леготу-озоннику,
Що легень вітрила напина,
І пірнаєш в голубу екзотику:
Паморочна вабить глибина...
Ти пірнеш істотою звичайною,
Випірнеш — дивуєшся з одмін,
Що ширяти можеш уже чайкою
Чи плисти безжурно, як дельфін...
Може, то все чари перелесника?
Може, то Нептунова рука?
...Хтось тебе гукає, мов Телесика,
Звідти — з глибини материка.
Там рослини не вдягають
шортики,
Але радість хлопа через креш:
Там із екзотичного курортника
Знову ти людиною стаєш.

ШТОРМ

Каміння скрегоче і свище,
Коли шаленіє прибій.
І скачуть все ближче і вище
Вали, що від піни рябі.

Мов чотки, митається галька —
Скрипучо, сипучо сичить.
На скелі сполохана зграйка
Чайна — відчайні ячить.

Ляка їх лавина мажорна,
Що дуго й байдуго злина:
Здається, то крутяться жорна
Гіганта — морського млина.

Напевне, чекають шемливо,
Сховавшись у травах ляних,
Якого поживного млива
Ця буря намеле для них.

КАРАСУБАЗАР

В Карасубазарі на Ясир-горі
Жалібноенько квілять бранки
дві — сестриці,
Що збирались нарік стати на порі,
А стоять при рабстві у сириці.

В'їлася у тіло Сиваша ропа,
Рот закоркувала курява давуча.
Ой, чому так довго
дош не накрапа?
Від орди, напевне, заховалась туча...

Як дощу немає — дав би бог росу,
Бо сьогодні спека дужча, ніж учора.
В Карасубазарі річка Карасу *,
А вода в ній справді чорна.

Під Ясир-горою плеше той напій,
А гора висока — аж за оболіки.
А людей невольних
тмуша-тма на ній —
Чехи, українці та волохи.

Смерди. Сіромахи.
Сироти. Я-с-и-р!
Долі перебиті. Витоптані душі.
Зовсім не зосталось
вже, здається, сил...
Іх живить надія — нею тільки дужі.

Витерпів безводдя мусиш —
хоч-не-хоч:
Мурзам непотрібні кволі та похилі!
До води й до волі
шлях єдиний — сторч
З Проклятої скелі в темні хвилі...

Хто й за що народ мій
на ясир прирік,
Зашморгнув арканом
степове роздолля?
Він здолає безліч найчорніших рік,
Доки його стріне не базарна доля.
* Карасу — чорна вода, чорна річка
(турк.).

ЯНИЧАРИ

Страшні не дурні, а придурки,
І яничари, а не турки.

Прислів'я

На Україну чумою вповзала орда,
По собі залишала руїну:
Западались хати, завітала вода,

Бур'янилися поля України.

Хто супроти вставав —
затинав ятаган,
Хто коривсь — мав кайданья
неволі.

Іх в отару зганяв
кочівницький каган,
Гнав на торжище Кафи поволі.

Йшли дівчата вродливі
у пишний гарем,
Козаків на галерах кували;
А малі хлопчаки
перед турським царем —
Перед самим султаном ставали.

Він примруженим зором
прибульців палив:
Підростуть — і захочуть вкусити...
Чи не краще для Порти
і трону, коли
Вовченят цих утримувать сито?

Замінити їх лахи на шати паші,
Вирвать матері слово і пам'ять,
Дати в руки ножі —

землі власні й чужі
Вони витопчуть, витнуть,
попалять...

Видно, мудрий султан той
психологом був,
А можливо, вдавався до чарів,
Та відтоді він гвардію власну
набув —
Завелися полки яничарів.

Пролили море крові
султанські раби,
Всіх гяурів сікли, поторочі,
І молились Аллахові нишком, аби
Україна не снілась щоночі...

Ім немає до неї назад вороття
(Ох, життєва дорога, курна ти!).
Згайнували в розбоях
нікчемне життя,
І не турки вони — потурнаки.

Зневажають османи їх явно. Проте
Зрада — теж заняття чоловіче...
Іх чекає нащадків презирство круте
І прокляття України довічне.

На землі їм не вдасться
залишити слід:
Чужина сушить роду бадилля.
Яничари — імперії хижої плід.
При пологах вмира породілля.

ЯЛТИНСЬКИЙ ПАМ'ЯТНИК ЛЕСІ УКРАЇНЦІ

Я на гору круту крем'яню
Буду камінь важкий підіймат'...
«Contra spem spero!»

Сидить у закуті двора
На стомленому валунові.
Навколо грає дівчора,
Прибою хвилі полинові.

Стирає море всі сліди,
Та не втопила в нім недугу.
І от знеболено сиди,
Із чайками окрилою тугу.

Заклично вабить далина:
Лети за птицями недбало!
Та припнула до валуна,
Що доля-зрадниця надбала.

Нагородила ним за всіх
(Ох, переслідування вперті!):
Коти його, немов Сізіф,
На недосяжний свій Ай-Петрі.

Дарма, що біль судомить рот,
Що ледве дибаєш по схилі.
...Той камінь, що душив народ,
Скорився жінці слабосилі.

ГРОЗА В ЯЛТІ
Над містом лопає небес кавун —
І змигується тріщина кривава,
З Ай-Петрі грому котиться валун,
І орд хмариних сунеться облава.

В два пальці свище вітер дико лют:
Він судна із причалу ладен здути.
І утікає санаторний люд —
Здає без бою пляжницькі редути.

Лиш кипарис хоробро здивив спис,
Бо що для нього дошова навала?!
Та ще маяк у п'їтмаві заблис,
Щоб хвиля рідний берег пізнавала.

ПРОШУ СЛОВА!

Земля в Україні — одна з найкращих у світі. Висока якість землі обумовлена тим, що протягом багатьох тисячоліть покоління наших предків завдяки високій культурі землеробства доглядали та пестили рідну землю-годувальницю, турбуючись про долю майбутніх поколінь.

Як відомо, зараз у світі з кожним днем зростає чисельність населення, де бракує орної землі, особливо в країнах Сходу — Китаї, Індії, В'єтнамі, в країнах Латинської Америки, Африки. Життєвого простору на Землі стає все менше, і в багатьох країнах надзвичайно гостро постає питання забезпечення населення продуктами харчування. За даними ООН у світі голодує близько 1 млрд. населення.

Кількість розораної землі в Україні — понад 33 млн. гектарів, населення — приблизно 46 млн. Таку ж кількість орної землі разом мають Франція, Італія та Велика Британія, в яких проживають 170 млн. людей. Такий величезний резерв має Україна із забезпечення продовольством.

Україна, маючи близько третини світових чорноземів, могла б вирішувати продовольчі проблеми інших країн, отримуючи за це валюту. Та на сьогоднішній день українське сільгоспвиробництво не може навіть забезпечити своїх громадян дешевими продуктами харчування на рівні європейських стандартів.

Система управління аграрним сектором давно назріла. В світі існує дві концепції формування сучасних земельних відносин, як зазначає президент Російського відділення європейського наукового товариства соціологів-аграрників В. Староверов. Одна з них, якою користуються розвинені країни Європи, США, Китай та В'єтнам, — це «еволюційна соціалізація володіння землею, де права на землю дедалі більше і більше зводяться до функцій землекористування».

На превеликий жаль, наші чиновники, проводячи земельну реформу, ведуть Україну іншим шляхом — це модернізація земельних відносин із розширенням приватної власності на землю. За таким

курсом земельні відносини розвиваються в країнах Латинської Америки, азійських, африканських країнах та тих, що утворилися після розпаду колишнього Радянського Союзу.

Згідно з Указом Президента Л. Кучми від 3.12.1999 р. «Про передачу землі у приватну власність» та ухваленням Верховною Радою України 25.10.2001 р. «Земельним кодексом» селянину нібито передали у власність частку землі (пай). Та після тотальної руйнації колгоспів та радгоспів (тільки за 2000 рік розграбовано та продано за безцінь виробничі фонди АПК на 36,5 млрд. грн., а за 2001 р. — на 16,5

дати свою землю в оренду та працювати на ній як найманці, отримуючи за оренду мізерні кошти.

Якщо раніше найбагатші люди в країні, які «прихватизували» основні засоби виробництва у металургії, хімічній промисловості, в енергетиці, суднобудуванні, банкіри, високопосадовці не виявляли жодного інтересу до сільськогосподарського виробництва і землі, то тепер, в умовах зростання попиту та ціна на продовольство у світі, переглядають свої позиції. Так, наприклад, найбагатша людина України Р. Ахметов разом з Маріупольським металургійним комбінатом придбав у власність близько 300

тисяч гектарів сільськогосподарських угідь. Колишній власник використовував продукцію сільгоспвиробництва для забезпечення працівників комбінату продуктами харчування за доступними цінами. Тепер на базі заводських цехів створено Агрохолдинг, що забезпечить новим власникам нові надприбутки. Не відстають від мільярдів і можновладці: віце-прем'єр в уряді М. Азарова С. Тігіпко, який займався фінансово-банківською діяльністю, створив холдинг з обробітку землі та фактично володіє 50 тис. га землі, а Б. Колесніков, також віце-прем'єр, що створив «АПК Інвест» з виробництва та переробки продукції тваринництва, має у володінні 20 тис. га сільськогосподарських угідь.

У державі, за даними ЗМІ, існує 5 найбільших сільськогосподарських підприємств, які володіють від 240 до 430 тис. га землі кожне... Власники угідь не дотримуються агротехнічних умов, виснажують ґрунти і взагалі не дбають про примноження родючості, бо вирощують тільки те, на чому можна швидко збагатитися, що користується найбільшим попитом на світовому ринку: зерно, олійні культури тощо. Дрібні фермерські господарства змушені продавати свою продукцію за низькими цінами, щоб хоч якось розрахуватись за оренду землі, техніку для її обробітку та придбання дорогих паливно-мастильних матеріалів. Скуповуючи за низькими цінами продукцію сільгоспвиробництва, спекулянти за рахунок перепродажу стають власниками величезних коштів.

Безглуздість приватизації землі в державі після усупільнення колективної власності, що нібито відкриває шлях до індустріалізації сільського господарства, усвідомлюють навіть ініціатори таких реформ, але аж надто вже велика спокуса нажитись на перепродажі землі. Зрештою, продаж землі триває і тепер,

кращими землями держави. Після лібералізації ціна землі зростає в десятки разів, власники її продадуть, а величезні статки вивезуть за кордон у офшорні зони.

«Поки що ми можемо відвернути катастрофу — не допустити продажу землі», — говорить один з організаторів Народного Руху України Кузьма Матвіюк, який займається розвитком кооперативного руху на Хмельниччині. «Земля разом з повітрям, водою, сонячним світлом утворюють наш життєвий простір. Усі мають рівні права на життєвий простір — це наше природне право і воно не може бути привласнене окремою особою чи групою осіб».

Заборона на продаж землі існує здавна... У Старому завіті Біблії записано: «...земля не буде продана назавжди, бо Моя та Земля, бо ви приходитье та осілі у Мене». У стародавній «Велесовій книзі» волхви і праукраїнські отці заповідали прийдешнім поколінням: «А тому, хто захотів би Землі вашої, то киньте до вуст уповні. Хай покладе до пащі своєї і не каже ні слова! Будьте ж синами своїх рідних Богів і сила Їхня пребуде з вами!» Відомий класик російської літератури Л. Толстой також виступав проти продажу землі, про що свідчать його вислови: «Земля — наша спільна мати, вона годує нас, дає нам притулок... І ось, незважаючи на це, люди заводять мову про її продаж... Але ж продаж землі, створеної небесним творцем, є диким безглуздям... Земля, як повітря і сонце, належить усім і не може бути предметом чистієї власності... Продаж землі є прихованим продажем особи в рабство».

Великий український пророк Т. Г. Шевченко також вважав тяжким злочинним продаж землі: «Ви — розбійники неситі, Голодні ворони! По якому правдивому, Святому Закону І землю, всім даною, І сердешним людом Торгуєте? Стережіть же, Бо лихо вам буде, Тяжке лихо...»

Анатолій ІВАНОВ, голова Кримського відділення Всеукраїнського об'єднання ветеранів

НЕ ДОПУСТИМО РОЗПРОДАЖУ РІДНОЇ ЗЕМЛІ!

млрд. грн., що тільки за два роки склало близько 60 % основних фондів агропромислового комплексу України станом на 1992 рік) власниками цих ресурсів стали в основному колишні керівники колгоспів та радгоспів, а також практично вся радянсько-комуністична «номенклатура», яка мала відношення до керівництва різних структур сільгоспвиробництва районного та обласного масштабу. Весь цей контингент і став засновником великих сільськогосподарських підприємств. А власники земельних паїв, у більшості своїй не маючи ні техніки, ні коштів для самостійного обробітку землі, змушені були пере-

незважаючи на заборону.

В кінці грудня минулого року поспіхом, без обговорення навіть у Верховній Раді, було ухвалено Закон України «Про зміни до «Земельного кодексу України», який дозволяє з 1 січня 2013 року продавати або відчужувати громадянам України або юридичним особам земельні ділянки для ведення сільського (фермерського) господарства та іншого товарного сільськогосподарського виробництва згідно із «Законом про ринок землі».

Наперший погляд «Закон про ринок землі» ускладнює можливість монополізувати землю. Та наше суспільство має гіркий досвід приватизації промислових об'єктів та цілих галузей народного господарства, які опинилися в руках олігархів та можновладців. Найбагатші політики, їхні родини протягом декількох років скуплять найкращі землі. В нинішньому проекті вказаного закону продаж землі іноземним громадянам забороняється. Проте вже прозвучали заяви, що через декілька років ринок землі в Україні може бути лібералізовано, що допустить на нього іноземних осіб. Так буде після того, як великі корпорації та наближені до влади найбагатші люди заволодіють за низькими стартовими цінами най-

зашіпку, пошкандибала й собі на бригаду.

Тільки-но прогуркотів новий «Білорусом» агроном, як за ним на комбайні поїхав його тесть.

«О! Вже прихопили. Ці з вогню візьмуть. Обоє зажабисті».

Сторож, як завидів, було, що агроном із тестем хапають техніку, заступив їм дорогу.

— Головиха заборонила. Хлопи відіпхнули його.

— Знаєш, де я бачив її?

— Люди добрі! Зупиніться!

Де там! Ніхто навіть оком не мигнув у її бік.

Розібрали все, що гуділо і котилося. Взятися за огорожу. Коли вона впала — перейшли до майстерні. Зірвали з підмурка станок і потягли кіньми. Розкривали дах, рунтували стропила, балки.

Витягували вікна, знімали двері. Усе село — наче на торгові. Лише не торгують, не б'ють долонею об долоню, не лічать гроші, а хапають залізничку — і хто вулицею, а хто поза городями бігцем, бо ще раз треба повернутися.

Агроном і тесть довго не барилися — вигулькнули знову.

— Зятю, а кран-балку що — залишимо? Катни по автоген, а я тут попантрую.

Сторож бачив: шматують бригаду, наче вовки худобу, та як міг завадити? Сірко теж не знав, що робити. Такого юрмиська на своєму собачому віку ще не бачив, бігав і скавулів. Хотів захватитися у буді, та її теж хтось пощупив.

Баба Оксютя добилася по свій пай останньою. Ніде вже нікого не було, лише на піддашній майстерні агрономів тесть шматував кран-балку, а навколо нипав причумлений сторож. Коли відтягли раму і зняли двері в конторці, вибрався надвір.

Баба Оксютя вдарила руками в поли.

ПРОЗА ЖИТТЯ

Минуло вже три роки, як спочив у Бозі колгосп. Відійшов несподівано, без гаміска. Ніхто не калатав у дзвони, не голосив під конторою... Наче його зроду не було. Одне — землю розмежували, та лиш на папері.

Згодом потяглися у село всілякі спритники. Обсіли його зусбіч, мов блохи, кожного мешканцеві обіцяючи золоті гори.

Дійшла черга і до Галушкової Оксюті. Одного дня почув: хтось шарпає хвіртку.

«Кого нечиста сила несе?» — міркувала. Взятла бука і виийшла з хати.

— Чого дражниш мого Рекса? — запитала в кучого чоловічка, що термосив хвіртку.

А той відразу почав малювати бабі вигоду, якщо вона віддасть йому пай в оренду.

Оксютя слухала й усміхалася: «Диви, як замовляє зуби! Гуде, немов джмелик».

— Будете мати гарний зиск, тільки віддайте мені свій сертифікат. Й-бо, — божився той, — зберу врожай і під самий поріг везу та скину п'ять центнерів збіжжя. Згода?

— Ні! — хитала головою Оксютя. — Мало щось обіцяєш.

— Тоді накину п'ятдесят кілограмів соняшникового насіння. Будете взимку сидіти на лежанці й лускати.

— Чим? — показала Оксютя беззубий писок.

— А кутні ваші ще ого-го! — хитро примружив око чоловічок, вметивши у чоловічому роті кілька пеньків.

Оксютя не піддалася, а він своє гнув, напірав:

— Пшеничка сама проситиметься змолоти. Чи вже зовсім не їсте хліба? Всі дають по три, я — п'ять, бо сам сільський, знаю: як є в хаті борошно, то й не переводяться вареники й галушки.

Будете жити, немов у раю.

— Чоловіче! Шукай деінде собі безголових, а мене з пантелику не збивай. Мені ше Микита обіцяв: будеш жити при комунізмі на гороховім хлібі. Таки мусила його їсти.

Що мала робити? Достойнсья біля ятки, візьмеш хлібину і несеш додому. Доки теплий — нічого. Як вистигне — мов глина. Невдовзі загримів Микита, слідом і комунізм пропав.

— Я вам, тітко, про діло, а ви мені зуби забалакуєте.

— Не перебаранчай, може, колісь згодиться. Після Микити — Льонька, теж обіцяв молочні ріки і кисільні береги.

Я навіть сама Фосу-річку пасла очима. Видко, розраховував на таких, а насправді — цього не могло бути. Отож не замануй. Тобі, аби вхопити мого папірця. Ні! Не віддам паю.

Якби тутешній узявся за справу! Ти — чужий і хитрий. Не просто ж товчешся вже годину під моїми ворітьми.

— Таке скажете...

— Кажу, бо видко пана по халяхах. Іди собі.

Спритник подався, а Оксютя міркувала: «До кого той пай прилаштувати? Оно агроном із тестем намірюється щось... Та боюсь його. Якійсь загребущий. Осів у селі недавно, але встиг чимало всього перетягти на своє обійстя.

Набув надурняк колгосп-

ного грузовика, присунув до нього службового мотоцикла. Відірвав найкращий шмат землі. Спаявав своє, жіночине, тестя і теці, рідні — вхопив півполя. Ниньки підбиває ділити майно. Що вже ділити?

Худоба шезла. Гараж здимів. Залишилася тракторна бригада та поруч майстерня з начинням. Сільрада струмує охочих до самоволки-розпайовки, бо як той комбайн чи трактор поділити? На всіх не вистачить...»

ЗАЛІЗНИЙ ПАЙ

НОВЕЛА

Баба Оксютя всілася з обіду на лавці за ворітьми і далі гризла свою душу тим паєм. Вулиця була порожня. Зібралася, було, йти до хати, коли це від колбуду затаракотів мотоцикл, обдав порохами і гайнув далі.

«Куди ж це погнались агрономом із тестем? Ніби на пожежу. Хоча дзвін мовчить, ніхто нігде не гвалтує».

Та несподівано банкнудо. Вулиця ожила. Баба скумекала: «Видко, суне біда».

— Куди женешся, як нав'жений? Наче ж не горить? — запитала Оксютя Якіма-тракториста.

— У бригаду біжу, за своїм залізним паєм, — сказав і подався далі.

«Божечку! Що коїться на білому світі! Он куди полетіли агрономом із тестем! Плювали вони на сільраду. Ото вже сьогодні нагріють руки...»

Оксютя зачинила хвіртку на

зашіпку, пошкандибала й собі на бригаду.

Тільки-но прогуркотів новий «Білорусом» агроном, як за ним на комбайні поїхав його тесть.

«О! Вже прихопили. Ці з вогню візьмуть. Обоє зажабисті».

Сторож, як завидів, було, що агроном із тестем хапають техніку, заступив їм дорогу.

— Головиха заборонила. Хлопи відіпхнули його.

— Знаєш, де я бачив її?

— Люди добрі! Зупиніться!

Де там! Ніхто навіть оком не мигнув у її бік.

Розібрали все, що гуділо і котилося. Взятися за огорожу. Коли вона впала — перейшли до майстерні. Зірвали з підмурка станок і потягли кіньми. Розкривали дах, рунтували стропила, балки.

Витягували вікна, знімали двері. Усе село — наче на торгові. Лише не торгують, не б'ють долонею об долоню, не лічать гроші, а хапають залізничку — і хто вулицею, а хто поза городями бігцем, бо ще раз треба повернутися.

Агроном і тесть довго не барилися — вигулькнули знову.

— Зятю, а кран-балку що — залишимо? Катни по автоген, а я тут попантрую.

Сторож бачив: шматують бригаду, наче вовки худобу, та як міг завадити? Сірко теж не знав, що робити. Такого юрмиська на своєму собачому віку ще не бачив, бігав і скавулів. Хотів захватитися у буді, та її теж хтось пощупив.

Баба Оксютя добилася по свій пай останньою. Ніде вже нікого не було, лише на піддашній майстерні агрономів тесть шматував кран-балку, а навколо нипав причумлений сторож. Коли відтягли раму і зняли двері в конторці, вибрався надвір.

Баба Оксютя вдарила руками в поли.

— Де мій пай? А мого тата? Він сорок років не злавив із трактора, — і зайшла плачем.

Агрономів тесть розкрав балку, вона гепнула, аж застогнала земля, і гукнув зверху:

— Бабо! Не гвалтуйте й не рвіть свою душу. Он ваш пай, біля вас вертить хвостом. Беріть Сірка.

— Хай би тебе напасть взяла! Чуже все одно вилізе боком. Отямитесь, та буде пізно.

Тесть лише рукою махнув: хай собі баба провадить, що з неї візьмеш?

Оксютя покликкала Сірка:

— Ходімо звідси. У мене теж, як і в тебе, доля — собача...

Біда таки не забарилася. Якраз серед жнив на комбайні застукотів двигун. Треба знімати. А чим? Агрономів тесть подався до лісу, вирубував три струнких грабчуки, змайстрував тринигоу. До чубка прилаштував іржаву тальку. Обперезав дротами двигуна і підігнав трактора. Прив'язав його тросом, як налігачем, до комбайна.

— Підважуй ломом, — наставляв зятя, — а я буду потихеньку від'їжджати вперед. Тоді опустимо двигуна на землю.

— Гаразд.

Тесть — бігцем до кабіни. Газонув, та щось зайло в коробці. Комбайном шарпнуло, мотором хитнуло, деревина не витримала — тріснула і вдарила зятя по голові. Він упав, а згори на нього гепнувся двигун. Підбіг тесть, та було вже пізно...

Геннадій ШИПКІВСЬКИЙ

м. Одеса

«МЕНЕ ВБИВАЛИ НА РІЗДВО...»

Я вдумав прочитав у «Світлиці» заголовок «Народжені на Різдво». Приємно людям, а мене на Різдво... вбивали. Важко порівняти, а написати про людей, які були між життям і смертю, мабуть, треба, їм нині напевно під 90 років, мало їх.

Було це ввечері 7 січня 1944 року. Нас, гвардії танкістів, командир батальйону посплав у нічну атаку. Нерозумна була команда, не видно цілей ворога, а тебе твій постріл освітлює. Ворожа болванка влучила в танк над командирським місцем. Мене тяжко поранило в голову, груди, праву руку, була розсічена брова (в черепі, грудях осколочки залишилися на все життя). Була шалена стрілянина з кулеметів. Я поповз по снігу до своїх позицій. Дуже хотілося жити, мені тоді йшов двадцятий рік. Я молився до Бога: «Ти, Боже, бачиш, як тяжко я поранений. Скільки ж можна мене нівечити, збережи мені життя!» Молитву пам'ятаю й досі.

І нарешті — «Стої! Кто ползет?» «Танкист, ребята». Піхота бачила нашу атаку. Підняли мене, довели до санітара. Сталося це неподалік від залізничної станції Разіно Житомирської області, кілометрів за 15. Я опинився в Києві, в госпіталі по вул. Саксаганського, потім аж в Іркутську, в госпіталі № 934. На матеріні розшуки надіслали «похоронку» за 5 січня 1944 р., поспішили мене вбити на два дні. Дешево цинилося життя людини в радянській армії, спільно знімали з довольтства, з нагород, з пам'яті. В честь і пам'ять «похованих заживо» я пишу це. А без допомоги Бога я б не вижив. У день Різдва молитви швидко доходять до Бога.

**Костянтин Васильович
МОЧУЛЬСЬКИЙ,**
заслужений працівник транспорту
Української РСР, інвалід Великої
Вітчизняної війни

м. Керч

ЧИЇ СИНИ,
ЯКИХ БАТЬКІВ?

НІ СТРАХУ, НІ СОВІСТІ...

Дуже влучно сказав Президент України В. Ф. Янукович: «...вони вже втратили совість і страх...»

На фотографії — наочний доказ того, що наш гарант не помиляється. Місто Старий Крим, туристичний центр, у якому розташований штаб Партії регіонів, а на щоглах майорять у «любовному екстазі» прапори Партії регіонів і півторамильйонної армії генерала Власова. Це той прапор, під яким власовці три роки вели війну проти Червоної Армії, наших батьків і дідів.

А от державного прапора України за більш ніж дворічне перебування штабу Партії регіонів у приміщенні туристичного комплексу, ще жодного разу не було піднято.

Інформацію про це я направив головам Кіровської районної держадміністрації та СБУ. З реакції цих державних установ ми зрозуміємо — звідки «риба гниє»...

О. М. СУПРУН

м. Старий Крим Кіровського р-ну

Написати статтю під таким заголовком підштовхнула розповідь дитини війни, ветерана праці, непрацюючої пенсіонерки, члена СПВУ (Спілка політв'язнів України), чесно, працюючої, сумлінної (можливо, через міру у наш час), інтелегентної, відповідальної перед Богом, шанованої, добродушної, богобоязливої, дуже віруючої у Всевишнього, християнки-українки пані Вероніки (це ім'я означає — істинна християнка).

Біографія її дуже подібна до біографії мільйонів українців ХХ жорстокого століття. 1940 рік... Західна Україна... Терористично-садистська депортація сталінцями-енкаведистами: без суду і слідства, без сумління і відповідальності, без причин і звинувачень їхня сім'я була «заштовхана» до Сибіру колишнього СРСР.

Батько, мати, старші від неї брат і сестра та вона без всяких речей на дорогу були завантажені у вагони для перевезення худоби. Дорогою вмирили діти різного віку; їх просто викидали через вікна вагону на сніг у лютий мороз. А там, не важко здогадатися, вони ставали поживою для вовків, що снували по залізничних коліях та полювали на людські жертви. Тіла в момент замерзали при 30-градусному морозі. Скільки тисяч таких жертв було тоді, — ніхто не облікував, не вів реєстру; все кануло у небуття. Та хіба це були люди?! Це були «вороги народу», «куркулі», «сволочі», «бандити» і т. ін. Енкаведистам не бракувало сатанинських висловів, щоб паплюжити українців. А хто ці енкаведисти? Та це ж рецидивисти, злочинці, бандити, злодії, які сиділи по тюрмах за крадіжки, бандитизм, убивства невинних працівників селян, за напади і підпалювання господарств, будинків, за згвалтування дівчат, дітей та жінок, за інші звірячі дії. Вони не боялися нікого, бо влада дала їм волю на всі 100 відсотків.

Перед революцією 1917 року вони були звільнені з тюрм для того, щоб допомогти керівникам жовтневого перевороту. Всі вони пройшли «тюремні університети» і стали неперевершеними терористами всього живого, людського, християнського, Божого, сумлінного. В такій обстановці населення прожило в СРСР майже сто років. Описувати ці жахи неможливо без заспокоєних слів, бо серце виривається з грудей від почуття. А від побаченого — що робити?

Пані Вероніка розповідає

далі. Сибір за Уралом, Пермська область, колючий дріт, відчай, слези, ридання, голодосіння...

Тато з мамою на лісозаготівлі, а ми, малі діти, у барака, а це — як корівники з перегородками. В цих перегородках родини з дітьми, старші люди з хворобами; крики, ридання, плач дітей...

Ми, діти, мріяли про тепло і шматок хліба... хоч хлібом його не можна було назвати. Це сурогат всяких домашок, висівок і жменька житньої муки, щоб тримався цей хліб купи. Він був чорний, глеккий, як глина. Для дітей і це було «родзинкою». Такі мордування тривали більше семи

КРИК ДУШ

ШУКАЄМО ЛОГІКУ УКРАЇНСЬКОГО БУТТЯ

років. Повернулися тоді, коли у 1947 році тривало друге вивезення до Сибіру, в Іркутську область та інші місця «непобідимого і легендарного СРСР».

Тим часом у нас, на Західній Україні, було знищено все дощенту. Зупинилися у тітоньки (маминої сестри), де теж була чорна біда. Все збіжжя, городину, худобу, птицю, свиней (хто що мав) здавали на контингент. Але ми раділи, що живемо на своїй рідній землі. Правда, наша земля стала колгоспною, а це означало — державною, тобто не твоєю — лише працію на ній, а живи напівголодний, напівдухотний, напівдухотний. А податки, насильно видані облігації (для розбудови СРСР післявоєнного періоду)! Коли є корова — здавай молоко, коли є птиця — здавай яйця, пир'я, коли є сад — здавай фрукти, коли є город (а це 15 сотих від гектара) — здавай і картоплю, і буряки, капусту, куркурудзу тощо. Залишок для господаря з дітьми — був нульовий.

Батьки працювали в колгоспі за «дурнодні», тобто працювали цілий рік, а заробіток приносили восени на плечах, а це — 30-35 кг неочищеного зерна або соломи для корівки, що рятувала нас від голодної смерті.

Коли ми, діти, підросли, то пішли вчитися у ПТУ (професійно-технічне училище), а потім почали думати, як втекти з колгоспу та втягнути батьків. Оскільки батько був добрим будівельником, то з великою бідною влаштувався на будівництво чорноробом. Пропрацював

кілька десятків років, поки дали йому двокімнатне помешкання, а нас було п'ятеро осіб. Помешкання на першому поверсі у хрущовці. Сестра, брат, мама, я, батько працювали на важких роботах будівництва. Згодом сестра і брат одружилися і виписалися з цього помешкання. Залишилися ми: я, мама і тато. Батько помер 42 роки тому; мама померла 16 років тому. Брата з родиною скосила хвороба (рак).

І тут почалася «веремія». Юристи пояснювали, що частка мамина механічно переходить на мене. Коли я заохотила приватизувати помешкання, то виявилось, що треба, щоб нотаріальна контора і БТІ — бюро технічної

І це ще не все. Треба «відвідати» БТІ, де оцінять що нещасну частку матері, а це знову кілька тисяч (21 кв. м хрущовки на першому поверсі, де дуже «весело жити»: спокую ніякого цілодобово). А потім місяць будло шукати по Україні, чи маємо ми ще якась майно. Жаль, що немає вже нашого славного гумориста Павла Глазового. Цей прекрасний мудрий чоловік, справжній українець, написав би істинну й дошкульну правду про все, що діється.

Сестра у заяві-відмові від маминої спадщини чітко, розумно, зрозуміло всім написала: «У нас нічого не було, немає і вже не буде. Ми жили в зоні, що мала назву СРСР.

ти в газету «Кримська світлиця», яку вона читає разом із сусідкою. Я не змогла відмовити цій прекрасній жінці-українці, великій патріотці. Вона багато розповідала про своє особисте життя. Дуже любить рукоділля: вишивання, в'язання, шиття. А це велика економія, бо зроблене своїми руками — це й доходи господарські, та й задоволення і відпочинок.

Її помешкання — то суцільний музей, і все зроблено власноруч. Закликаю молоді українці: «Беріть приклад з людей старшого покоління, які прожили у жалких умовах, каторжній праці, при садистських, терористичних, страхіливо-моторошних умовах, але не втратили почуття людяності, патріотизму, мудрості.

За сталінсько-беріївських часів шохвилини людину могли фізично знищити без суду і слідства. За працюванню людину ніхто не заступався, не прагнув допомогти, хоч, може, й мав можливість».

Це лише один приклад із мільйонів інших. Я замислилася: чим же зможу допомогти цій змордованій жінці-тендітній жіночці? Вирішила написати статтю у патріотичну, справедливую газету «Кримська світлиця». Може, хтось, прочитавши статтю, хоча б морально підтримає що чесну, горду, розумну українку, яка пережила пекло ХХ віку, але нічого не бажає, тільки виправити ці горе-закони, які штамнують безвідповідальні можновладці. Ці закони лише провокують конфлікти між населенням і державними службовцями, хоча останні теж ні в чому не винні, бо виконують волю влади. А що робитися у державних нотаріальних конторах? Там виникають не тільки сварки, а й бійки. Населення в розпачі, озлоблені, агресивні, нервові до краю. Скупчення народу

Вистачить нас далі мордувати. Ми надіємося тільки на Бога!»

...Я уважно слухала пані Вероніку. Вона переривала нашу розмову і весь час приймала ліки від серця. Дивлюсь на цю жіночку — красуню в молодості, дивлюсь на її руки з венами (як п'явки) від непереносливості праці; дивлюсь на очі, червоні від щоденних сліз; пригадую її похилу ходу, що несе на своїх плечах тягар прожитих років, і думаю: «Коли ми звільнимся від антилюдських законів, від партійних депутатів, які поводять себе нахабно, жорстоко, зверхньо, цинічно, лукаво і зухвало. Враження таке, що у них немає елементарної людяності».

На закінчення нашого діалогу пані Вероніка скромно запитала: «Цікаво, які папери здавав і чи стояв у чергах з п'ятої години ранку той, хто приватизував Межигір'я біля Києва; скільки мита заплатив за понад 100 гектарів землі з палацями? Ця історія шириться Україною та цілою планетою вже 5-6 років, але так і не знаємо правди. І спростувати ці чутки ніхто не збирається. Резонансна справа витає у повітрі, як українці, як і за часів СРСР, на цю тему говорять більше у себе на кухні, крадькома...»

Ми сидимо з пані Веронікою у скромній кімнаті, яку так важко приватизувати, а ще буде важче сплатити так зване «мито». У пані Вероніки пенсія 850 грн., вона самотня, не працює, бо хто ж візьме на роботу у 75 років, коли немає ні сили, ні здоров'я.

Дуже просила пані Вероніка мене все описати і переда-

викликає нарікання на всіх і вся. Вони запитують: «Де ж наші гроші з книжок, які ми склали все життя на старість?» І кожен називає, скільки вкראה влада: десять, двадцять п'ять, сорок, п'ятдесят тисяч і більше. А де наші майнові сертифікати, де кожен коштує 55 тисяч американських доларів? Питань — безліч, а у відповідь — мовчання влади. В таких скупченнях народу можна почути все до дрібниць про життя-буття кожного присутнього. Нелегке це життя. Тож підходить час вимітати мітлою як «творців» тих законів, так і заляканих службовців-виконавців, які, боячись втратити роботу, піддаються владі, хоч самі часто не згодні з таким глумом, наругою, хаосом.

То я запитую у влади: чим відрізняється переляканий виконавець сьогодишній від затурканого, заляканого виконавця часів СРСР? От і живемо під куполом страху, мовчання, незгоди, нервових потрясінь, безсонних ночей, думаючи про кріпосне право під виглядом і назвою «Реформи». Від цього слова у населення виникає алергія, як від неякісних продуктів, від хімії у ґрунті, воді, повітрі!

Зате олігархи, злодії, шахраї оберігають себе набагато краще, ніж царі, королі, князі. Владоможці своїми привітаннями зі святами, своїми цинічними побажаннями добра, щастя, можливості лише нервують «електротат», люди просто вимикають телевізори.

На прощання ми з пані Веронікою побажали одна одній Української України — на роки і на віки...

Ольга КЕРДА

19 січня 2012 р.,
свято Богоявлення

м. Миколаїв
Львівської області

У редакції «КС» залишилося ще декілька примірників книги «Комуністичний капіталізм», які авторка, Ольга Михайлівна Керда, попросила безкоштовно розповсюдити серед читачів. У книзі описані найважливіші політичні й суспільні події в Україні за останні роки. Подані вони своєрідно — через участь самої авторки в житті громади й країни, через її активне листування з владою, виступи, газетні публікації. Відгукніться, кого зацікавила книга!

29 СІЧНЯ - ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ГЕРОЇВ КРУТ

НА АСКОЛЬДОВІЙ МОГИЛІ ПОХОВАЛИ ЇХ...

19 березня 1918 р. загиблих під Крутами українських воєнків було перепоховано з великими почеснями на Аскольдовій могилі (на той час найбільш шанованому у Києві міському цвинтарі). Геніальний український поет Павло Тичина їхній світлій пам'яті присвятив свій безсмертний вірш «Пам'яті тридцяти»:

*На Аскольдовій могилі
Поховали їх —
Тридцять мучнів українців,
Славних, молодих...
На Аскольдовій могилі
Український цвіт! —
По кривавій по дорозі
Нам іти у світ.
На кого посміла знятись
Зрадника рука? —
Квітне сонце, грає вітер
І Дніпро-ріка...
На кого завзявся Каїн?
Боже, покарай! —
Понад все вони любили*

*Свій коханий край.
Вмерли в Новім Заповіті
З славою святих. —
На Аскольдовій могилі
Поховали їх.*

У 1930-х роках совєти перетворили цвинтар на Аскольдовій могилі на парк для прогулянок, зрівнявши могили українських героїв із землею...

У 1990 р. вперше в Україні відбулись урочистості з нагоди цієї дати. Тоді в Києві на Аскольдовій могилі члени Київської філії УГС та СУМУ провели мітинг пам'яті героїв-крутян і встановили першу траурну табличку. Невелика група патріотично налаштованих громадян, переважно — ветеранів Української Повстанської Армії, поруч зі станцією Крути встановила на невеличкому, власноруч наспаном пагорбі дерев'яний хрест і провела стихійний, несанкціонований мітинг...

Нещодавно на Аскольдовій могилі у Києві встановили пам'ятник гімназістам і студентам, які загинули у бою під Крутами в січні 1918 року (на фото). Пам'ятник, встановлений біля старого пам'ятного знака поруч із церквою Миколая Чудотворця (УГКЦ), має форму гранітного хреста з тризубом. Також на ньому розміщено цитату з Євангелія від Йоанна «Найбільша любов — життя покласти за друзів». За інформацією сайту «Історична правда» до встановлення пам'ятника причетні парафіяни церкви. «Хрест встановлено на кошти двох родин із нашої парафії, — зазначив отець Олексій. — Але вони воліли б залишитися неазначеними».

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

Третім Універсалом Центральної Ради (ЦР) від 7 листопада 1917 року проголошено утворення Української Народної Республіки (УНР) — самостійного політичного утворення в межах нової загальноросійської федерації. До такого кроку український парламент підштовхнули події жовтня — початку листопада 1917 року у Росії, де після Жовтневого перевороту стрімко почала встановлюватись совєтська влада і, як відгук на це, в пролетаризованих регіонах України почали робитись окремі спроби встановити контроль над представництвами ЦР та Тимчасового уряду більшовиками. Більшовизація Росії погіршила і без того напружені відносини Києва та Петрограда. Уряд В. Леніна відмовлявся визнавати ЦР і вимагав передання усієї повноти влади Радам селянських, робітничих та солдатських депутатів. ЦР зі свого боку також не визнавала легітимною совєтську владу в Росії, а відтак — відкидала вимоги совєтизації України.

До початку грудня 1917 р. уряд В. Леніна дотримувався тактики підбурення до повалення влади ЦР власними українськими силами. Робота більшовицьких агітаторів спрямовувалась на підбурення до повстання регулярних військових частин на території України (на цей час продовжувалась Перша світова війна і в Україні знаходився Західний фронт Російської імперії). Але спроба повстання у Києві 30 листопада провалилась — повсталі роззброїли і відправили залізницею до Росії. Через декілька днів спроба захопити Київ здійснив 2-й Гвардійський корпус. Але його марш на Київ з Поділля без бою зупинив під Васильковом 1-й Український корпус генерала П. Скоропадського (майбутнього гетьмана України), що нараховував до 60 тис. солдатів та офіцерів.

Після цього Росія стає на шлях створення офіційної більшовицької опозиції, щоб від її імені її силами встановити контроль над Україною. 4-5 грудня 1917 р. у Харкові скликається І Всеукраїнський з'їзд Рад. Паралельно зі з'їздом уряд Совєтської Росії направив 4 грудня 1917 р. ультиматум, підписаний В. Леніним та Л. Троцьким, з вимогою до ЦР визнати владу Рад в Україні, передати їм всю повноваження і саморозпуститись. Цей ультиматум став повною несподіванкою для делегатів з'їзду у Харкові і підштовхнув лівих есерів

(Партія українських соціалістично-революціонерів, що становили більшість) до спроби зрвати проголошення совєтської влади в Україні. Більшовики змушені були вдатись до фальсифікування результатів з'їзду. У день закінчення з'їзду Совєтська Росія оголосила війну ЦР і 6-7 грудня розпочала наступ на Харків. Формальним приводом до вторгнення на територію України послужила нейтральна позиція ЦР у використанні вояками Війська Донського отамана Каледіна української території для нападів на південь Совєтської Росії. Реально ЦР їх стримувати не могла, оскільки, по-перше, не мала достатньо для цього війська, а по-друге, в іншому разі поряд із Західним фронтом з Австро-Угорщиною отримала б ще і Східний — із Військом Донським.

8 грудня 1917 р. совєтські війська захопили Харків і наступного дня зібрався з'їзд Рад депутатів Криворізького та Донецького басейну, котрий 12 грудня проголосив утворення Української Республіки Рад. Головою першого українського совєтського уряду більшовики змушені були призначити представника Партії українських есерів — їхній вплив у Радах був беззаперечний — Ю. Медведєва (тільки з березня 1918 р. ним став більшовик В. Затонський), а головою штабу російських військ — М. Муравйова. Командувати українськими червоногвардійцями призначили Ю. Коцюбинського, хоч це було більше формально — для демонстрації участі українців у війні.

На початок війни совєтські збройні сили становили близько 60 тис. російських та до 100 тис. українських червоногвардійців. Відразу ж основні сили були кинуті на захоплення економічно важливих регіонів Криворіжжя та півдня України. Повстання 26 грудня у Катеринославі, організоване місцевими більшовиками, допомогло захопити це місто совєтськими військами. Уже у січні більшовики захопили Олександрівськ (Запоріжжя) — 10 січня 1918 р., 14 січня — Миколаїв, 17 січня — Одесу, 18 січня — Херсон.

6 січня 1918 р. з наступу на Лозову та Бахмач почався наступ на Київ. Справжньою трагедією обернулося захоплення Полтави, де за особистим наказом М. Муравйова було знищено близько 10 тисяч мешканців. На південно-східному напрямку українським військам не вдалося стримати наступ військ Березина і Знаменського і 10 січня 1918

року вони з'єдналися під Бахмачем.

Спільний наступ під загальним командуванням М. Муравйова почався у напрямку Ніжина. Одночасно у Києві, подібно до Катеринослава, почалося повстання більшовиків на заводі «Арсенал». Воно було придушене військами ЦР (22 січня 1918 р.), але для цього ЦР змушена була зняти регулярні війська з фронту, що відкрило дорогу більшовикам на Київ. Оборонною напрямку вздовж залізничного перегону Бахмач — Ніжин керував полковник А. Гончаренко. У його розпорядженні були курінь Юнацької військової школи отамана Капкана (600 бійців, 20 старшин, 18 кулеметів), «червоні і чорні» гайдамаки під командуванням С. Петлюри та 1-ша сотня галицьких Січових стрільців Р. Сушка — усього до 3 тис. бійців. Сотня Р. Сушка була знята з фронту спочатку на придушення спровокованого більшовиками бунту Навляйківського полку під Броварами, а після — повстання на «Арсеналі».

КРУТІВСЬКИЙ БІЙ

Зранку 27 (за старим стилем 14) січня до станції Крути прибула наспіх сформована сотня отамана Омельченка зі 130-ма на швидку навченими студентами університету св. Володимира та академії св. Кирила та Мефодія. У бою з української сторони брало участь близько 2-2,5 тис. осіб, реально ж брали участь у бою лише курінь курсантів та студентська сотня — загалом 730 воєнків. Цього ж дня війська полковника Муравйова почали наступ, відтиснувши курінь курсантів від Бахмача до основних українських сил під Ніжином. Основний бій відбувся неподалік від станції Крути того ж дня, близько півдня. Студентський гарнізон охороняв найбільш безпечно для атаки більшовиків ділянку. У ході бою переважаючи сили Муравйова (до 5 тис.) відтиснули курсантів та студентів до станції, також прийшла звістка про перехід Шевченківського полку під Києвом на бік більшовиків і командування (штаб сотника Тимченка) вирішило відступити до Ніжина, аби з'єднатися з вірною ЦР частиною цього полку та перегрупуватись для оборони Києва. Бій тривав близько 5 годин — шалених атак озвірілих, «п'яних матросів-червонофлотців, розлючених тим, що не могли зламати опір кількості юнаків. Курсантська сотня змушена була оборонятися, відступаючи до Крут з-під Бахмача, і тому основ-

ний удар отримала студентська сотня, що мала відбивати наступ муравйовців та одночасно прикривати відступ курсантів. Сотника Омельченка було поранено, заміни йому не було, бо штаб з основними частинами уже відійшов до Ніжина. Студентська сотня мала відступити зі станції Крути першою. Але під час відступу одна чота (30 чоловік) студентської сотні повернулася на станцію, розібрала залізничні колії, аби затримати наступ більшовиків. Розібрати колії їм удалося, але відразу ж зав'язався бій з муравйовцями і усі українські студенти були перебиті. Загальні втрати серед українських студентів, курсантів та гімназистів становили убитими: 250 курсантів та гімназистів, 30 студентів та 10 старшин. Полонених більшовики не брали.

Надалі події розгорталися ще стрімкіше. За кілька днів більшовики почали штурм Києва, який фактично не оборонявся — з 5 вірних ЦР полків залишилось 478 чоловік. 4 дні тривав безжалюгідний обстріл міста з важких гармат більшовиками. Муравйов особисто віддав наказ повністю зруйнувати будинок Голови ЦР М. Грушевського. Київ було захоплено у ніч на 9 лютого 1918 р. Окрім руїн, більшовики принесли з собою терор і пограбування. Муравйов доповідав В. Леніну про тисячі розстріляних буржуазних націоналістів та 10-мільйонну контрибуцію з киян. За даними австрійської розвідки за три дні грабежу і репресій у Києві більшовики знищили 2 576 старшин та близько 10 тис. мирного населення.

Більшовицький режим у 1918 р. протримався у Києві недовго: на початку березня 1918 р. (за підтримки німецьких військ, з якими делегація ЦР 27 січня підписала мирну угоду) ЦР повернулася до Києва, протримавшись до 28 квітня 1918 р., коли було проголошено П. Скоропадського гетьманом України.

Чому українські війська прогнали бій під Крутами? Зрозуміло, що до цього вели погана підготовка війська, військова недосвідченість юнаків, погане і недостатнє озброєння, мала чисельність, порівняно з більшовицькими силами. Але були й інші причини, більш глибокі, як об'єктивні, так і суб'єктивні, вчасне усунення котрих дозволило б уникнути цієї різанини молодого покоління української нації.

По-перше, недостатня увага ЦР до внутрішньополітичних проблем спричинила втрату підтрим-

ки її політики серед широких верств населення, наростання економічної кризи і неспроможність урядом ЦР її подолати, що сприяло більшовизації Сходу та Півдня України.

По-друге, небажання із моральних і принципів міркувань розпочати формування власних військових сил одразу після проголошення автономії України до вересня 1917 р. призвело до неготовності оборонятись під ударами зовнішньої агресії. Українізовані ж частини регулярної імперської армії, крім гучних патріотичних назв — полк імені Наливайка, Шевченка, Хмельницького тощо, достатнього національного духу не мали, що показало себе у критичних ситуаціях. Регулярні частини Західного фронту або деморалізувалися (перетворившись на банди мародерів), або масово дезертирували — більшістю до Росії, або більшовизувалися і у відповідальний момент оголошували про свій нейтралітет чи переходили на бік совєтських військ, завдаючи удару в спину українській державі. Вірними національній ідеї до кінця залишились тільки галицькі Січові стрільці — це є приклад перемоги національного духу над реаліями, незважаючи на об'єктивні причини.

По-третє, якщо на початок російсько-більшовицької агресії кількісно сили були приблизно рівні (по 160 тис. воєнків), то відрізнялися якісно — російські і налаштовані ними українські червоногвардійські війська були краще озброєні і мали більший запас і зброї, і амуніції. До того ж, вишкіль російських військ був теж набагато кращим — давалися взнаки офіцерський склад колишньої царської армії, що перейшов на службу до більшовиків та ретельність у плануванні наступу на Україну — потужного, концентрованого, спільного удару на розпорошені по усій території держави українські збройні формування.

По-четверте, вкрай негативно вплинуло і затягування ЦР процесу утворення власної держави, що давало змогу Росії без перешкод пропагувати свої гасла й ідеї, підмиваючи тим самим авторитет і підтримку серед населення влади ЦР. Вона до останнього вірила у можливість утворення рівноправної федерації колишньої метрополії зі своїми колоніями. Тільки перед загрозою свого повного знищення ЦР прийняла ІВ Універсал 22 січня 1918 р., де проголосила Україну незалежною державою.

По-п'яте, зовнішня несприятлива ситуація, породжена багато у чому невдалою міжнародною політикою ЦР, коли держава Антанти, бажаючи повного розриву з Росією, як спадкоємицею Російської імперії — їх боржника, не бажали визнавати право українців на власну державність. Це підштовхнуло ЦР шукати допомоги у Німеччині — що, без сумніву, ще більше погіршило стосунки з Антантою.

По-шосте, найголовніше. Росія вкотре використала «фірмовий» принцип — «розділяй та володарюй», нищачи українську незалежність руками самих же українців. Українці ж не змогли продемонструвати найпотужніший засіб проти будь-якого ворога — свою єдність.

Загалом, події 1918 року показали внутрішньополітичну слабкість влади ЦР, де одним із головних прорахунків була недостатня увага до усвідомлення національного характеру влади в Україні, що у критичний момент залишило цю владу без широкої підтримки один на один із потужним зовнішнім ворогом. Крутівський бій, зважаючи на обставини того часу, реального військового значення не мав. Але подвиг українських юнаків показав найвищий вияв національної гідності українських патріотів. Цей день по праву можна вважати Днем національної гідності, проявом сили і незборимості національного духу.

УВАГА: КОНКУРС!

«МЕНІ ТРИНАДЦЯТИЙ МИНАЛО...»

До 13-річчя кримської дитячої газети «Джерельце» під Шевченковим гаслом «Мені тринадцятий минало...» оголошується **творчий конкурс серед юних читачів** — школярів Криму і всієї України. Надсилайте на адресу редакції (звичайною або електронною поштою) ваші **літературні, поетичні, публіцистичні твори** — на будь-які теми, які могли б бути надрукованими в дитячій газеті. Компетентне журі, яке очолює незмінний шеф-редактор «Джерельця» Данило Андрійович Кононенко, оцінить і відбере кращі творчі доробки, автори яких отримають шанс вибороти суперприз та інші нагороди!

Крім творчих завдань, будуть й цілком конкретні, за які нараховуватимуться додаткові бали. Ось одне з них:

— **КОЛИ ВИЙШОВ ПЕРШИЙ НОМЕР «ДЖЕРЕЛЬЦЯ»?**

— **ХТО, НА ВАШУ ДУМКУ, НАДАВ ДЛЯ ПЕРЕМОЖЦЯ КОНКУРСУ У «ДЖЕРЕЛЬЦІ» ЦЕЙ ГОЛОВНИЙ ПРИЗ — ВЕЛОСИПЕД?**

Чекаємо на ваші відповіді, вірші, оповідання, репортажі, новели, статті. Творіть! Дерзайте! Перемагайте!

На творчий конкурс у «Джерельці» відгукнулися юні читачі з Львівщини — про це офіційно повідомили редакції працівники відділу освіти Буської райдержадміністрації Львівської області, надіславши учнівські роботи, які були визнані кращими на обласному конкурсі молодих авторів. «Джерельце» публікує сьогодні твори ще двох учасниць з Львівщини і закликає кримські таланти до активності, щоб не прогавити призовий велосипед! Просимо конкурсантів також надіслати свої портрети та ілюстрації до власних творів.

* * *

З вершин карпатських
До долин Дніпрових,
Від Черемоша і аж до Дінця
Лежать твої простори, Україно,
З небес не видно їм кінця.
Ліси твої, луги квітучі,
І бистрі води сивого Дніпра,
І Чорне море, і карпатські кручі —
Картина мила серцю й дорога.
Тут завжди лине мова солов'їна
І пісня щира, що аж душу
розрива.
Це все в тобі, о люба Україно,

Для мене ти найкраща й дорога!
Шевченкове тут слово

вірне й щире,
Івасюка мелодія гучна.
Козацький дух і січові могили —
Це ти, моя Україно дорога!
Якщо нахлине хмара зла

й сваволі,
Якщо натягнуть пута — все дарма.
Я вірю, ти постанеш із неволі,
Україно, ненько, матінко моя!

Зоряна ГУЛКА,
учениця 8 класу НВК «Петричівська ЗОШ І-ІІ ст.»

**У ЄДНОСТІ І ДРУЖБІ —
УСЯ НАША СИЛА**

Із крутої гори, що над сивим
Дніпром,

З п'єдесталу до мене
Шевченко зійшов.

— Здрастуй, любий Тарасе,
наш український пророк!

— Здоровенькі були,
внуки милі мої!

— Як живеться всім вам
у моїй стороні?

Вдруге бачив я сон:
Буцім степом іду.

Бачу пишні палаци і бані церков.
Дивно стало мені:

Хто в палацах живе?
Мабуть, ваші царі? —
думав я так собі.

Я ж просив вас колись:
О люди! Люди небораки!
Нащо здалися вам царі?
Ви ж такі люди, не собаки!
Та не послухалися ви...
Іду я далі, в стільний град
І бачу: йде якийсь парад.
Все майорять різні фани:
Жовто-блакитні і криваві,
І чую з уст людей хулу.
Всі щось кричать, я далі йду.
І що я бачу?!

В центрі града, на майдані,
Жінки з рогачами!

Як у моїх «Гайдамаках».
Боже мій ласкавий,

За чим прийшли вони сюди
І чого чекають?

Та це мої Катерини
Руки простягають,

Просять вони милостині
Для дітей маленьких.

А лукаві вельможі
Вже грошей не мають:

Якісь долари і євро
У банки вкладають.

Через гроші ті трикляті
Брат брата не знає.

Зрозумів я так, кохані,
Що розібрати між братами
За ідеї, гроші, віру,

Та, на жаль, не за Україну,
Не за волю, не за мову
нашу солов'їну.

І прокинувся я, бо півні
уже заспівали.

А я дурний колись мріяв
Повернутись хоча б у сні
На свою Україну.

Бо хотів я поділитись
словами-сльозами
З дібровами зеленими...
Хотів... Та не сталося...

Слава Богу, що не сталося,
А то б серце моє бідне
З жалю розірвалось.

Та цур йому!
Тішу себе, що це сон жахливий.
Вірю: будеш жити в щасті,
мила Україно!

Бо у єдності і дружбі —
Уся наша сила.

Будеш, ненько-Україно,
В братанні щаслива!

Настане час,
«І забудеться срамотня
Давня година,
І оживе добра слава,
Слава Україні!»

Ірина ГРИЦУК,
учениця 11 класу
Побужанської ЗОШ І-ІІІ ст.

**«ТРИ ЦІЛЮЩИХ ВІЧНИХ СЛОВА —
БАТЬКІВЩИНА, МАТИ, МОВА»**

Конкурс з української мови імені Петра Яцика, що проводиться дванадцятий рік поспіль, давно вже став престижним серед севастопольської молоді. І в цьому чимала заслуга Севастопольського управління освіти і науки, яке разом з методичним кабінетом Інституту післядипломної освіти міського гуманітарного університету, з року в рік організовують і проводять конкурс.

Цього року у першому його етапі взяли участь більше 3,5 тисяч учнів і студентів. До районного етапу долучилися 930 учнів 3-11 класів та професійно-технічних училищ.

Серед ста сорока дев'яти учасників міського етапу конкурсу, що проводився на базі загальноосвітньої школи № 44 і Севастопольського національного технічного університету, журі визначило 38 переможців: 27 учнів загальноосвітніх шкіл та 11 студентів ВНЗ I-IV

рівнів акредитації, які продовжать боротьбу на всеукраїнському рівні.

За традицією перед відкриттям заключного етапу конкурсу проводять нагородження переможців, що дійшли до фіналу. Цього року церемонія нагородження проходила 21 січня у затишній залі севастопольської спеціальної № 58 й стала справжнім святом рідної мови.

Серед запрошених вельми поважних гостей були: Жанна Слюсар, заступник начальника управління освіти й науки Севастопольської міської державної адміністрації, Тамара Гордієнко, заступник головного редактора газети «Флот України», Лариса Ускова, начальник районного відділу освіти Гагаринського району та Ірина Михайлова, заступник директора Інституту післядипломної освіти Севастопольського міського гуманітарного університету.

На церемонії нагородження завітали також члени оргкомітету конкурсу: Тетяна Смирнова, завідувач кафедри українознавства Севастопольського національного технічного університету, Олена Попова,

завідувач кафедри української філології Севастопольського міського гуманітарного університету та методист Інституту післядипломної освіти Севастопольського міського гуманітарного університету Валентина Лопатюк.

Конкурс підтримали меценати: Віталій Осадчий, директор приватного підприємства «Югремхолд», Богдана Процак, голова севастопольської міської організації «Союз українців», Микола Владзімирський, координатор порталу «Українське життя в Севастополі», Василь Касюк, голова севастопольської організації Спільноти офіцерів України та Марина Кириєнко, представник партії «Фронт Змін» у Севастополі.

Сценарій урочистостей було складено організаторами так вдало, що було цікаво одразу всім: студентам, учням, їхнім батькам й запрошеним гостям.

Учні шкіл доповнювали церемонію нагородження піснями, танцями та віршами українських поетів. Переможці міського етапу конкурсу отримали дипломи, грамоти, а також книжки та солодощі від меценатів. Учителі української мови, що готували цих конкурсантів, також були відзначені грамотами управління освіти і науки міста. Насамкінець свята до зали внесли конверт із завданням для заключного етапу конкурсу й усі нагороджені пішли до класів боротися далі й перемагати.

Минулого року севастопольцям поталанило: Катерина Мороз, учениця гімназії № 7, посіла друге місце у фінальному етапі конкурсу. Є сподівання, що цьогоріч до неї приєднаються ще декілька наших конкурсантів.

Лідія СТЕПКО

м. Севастополь

Фото автора

ЛЕБЕДИНА ПІСНЯ ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА

Скоро мине чверть віку, як не стало Василя Симоненка. Буде півстоліття, три чверті віку, вічність. Така «віддача» поетові за коротке й трагічне життя.

Пригадую перше й єдине інтерв'ю Василя Симоненка кореспондентові радіо після виходу першої збірки його поезії «Тиша і грім». Тоді він мовив:

— Що я можу сказати про себе? Ще так мало прожито і так мізерно мало зроблено. Хочеться бути людиною, хочеться робити гарне й добре, хочеться писати такі вірші, які б мали право називатися поезією. І якщо це мені вдається рідко, то не тому, що я не хочу, а тому, що мало вмю і мало знаю.

Найбільше люблю землю, людей, поезію і... село Біївці на Полтавщині, де мама подарувала мені життя.

Ненавиджу смерть.

Найбільше боюся нещирих друзів.

Більше мені сказати про себе нічого. Зараз працюю над другою збіркою. Хочу, щоб вона була кращою від першої...

Він ненавидів смерть, знаючи, що вмирає. Під час останньої нашої зустрічі 10 жовтня 1963 року зі мною розмовляв як про найзаповітніше своє бажання: «Прожити ще б два роки, але в здоров'ї. Я б і за цей час зробив, що намислив». Та доля не жаліла його. Кволе від напівсирітського злиденного дитинства його здоров'я тануло в нас на очах. Йому не можна було курити, а він без кінця димів, йому протипоказане було вживання алкоголю, а він писав сам собі, жартуючи, епітафію: «Єдиний був, хто пив горілку і не проліз крізь чарку в спілку» (письменників). А скільки крові забирали різні зоїли, сліпі до правди, злостиві й заздрисні до таланту.

Наступної своєї збірки «Земне тяжіння» (1964) він уже не побачив. А десь за три місяці до того невідворотного дня, коли Василь Симоненко поставив останню крапку після другої дати свого життя, занотував у власному щоденнику «Окрайній думок»: «Вчора написав «Казку про Дурила». Написав єдиним подихом, хоч дещо було заготовлено раніше. Сьогодні казка ще подобається мені, жаль, що нікому її прочитати...» (5.IX.1963). «Сьогодні... ще подобається» — це самоосвідчення того, як швидко поет переростав себе, як впевнено утверджувався в недовжиті двадцять дев'ять років і доходив до поезії глибокого філософсько-політичного думання, підносив публіцистичність до рівня невід'ємної риси високої художності.

Прочитати й віддати казку на суд товаришів, хай і небагатьох, він все-таки встиг. «Візьмеш примірник «Казки», може, коли надрукуєш або хоч збережеш». Мені випала честь вперше опублікувати цей твір Василя Симоненка в газеті «Молода гвардія» минулого року.

Публікація була відповіддю на запитання, що зробила українська література в підготовці процесу перебудови. Власне, ідеологія цієї суспільної новини формувалася ж у творчості письменників-шістдесятників і чи не найвиразніше — в поезії Василя Симоненка. Перегляд завдань поета й поезії, повернення до істинного гуманізму, осуд сталінсько-берієвського терору, звелічення простої людини, відкриття соціальних негараздів, утвердження національної справедливості, гордості, гідності й національного сорому, втраченого патентованими псевдоінтернаціоналістами, — про все це казав Василь Симоненко на повен голос, з усіх трибун, на які йому тільки вдавалося пробитись. Говорив спокійно, розважливо, без щитат — навки! Іноді було не обійтись й без художньої умовності казки. Тому й з'явилися «Цар Плаксий і Лоскотон», «Подорож в Країну Навпаки», а незадовго до смерті

«Казка про Дурила». Про що вона, і чому саме казка?

Перш за все, казка йшла з поетом від дитинства:

*Заглядає в шибку казка
сивими очима.*

*Материнська добра ласка
в неї за плечима...*

Василь Симоненко написав страшну казку про шукання Вітчизни у так званому Рідному краю, про шастя втекти із Раю, в якому Батьківщина тільки для вибраних, про трагедію втратити Батьківщину і не отримати навзаєм обіцяного Раю.

Казка є казка, не будемо дошукуватись, на який конкретно-історичний момент натякає поет: чи на царські часи, чи на сталінську епоху беззаконня, чи на період після ХХ з'їзду партії, коли в суспільно-політичному проломі заяснила обнадійлива можливість побачити Батьківщину, батьківську хату в Рідному краю, коли почали стягувати з п'єдесталів гранітних і бронзових ідолів... Ще тоді мала б розпочатися перебудова. Казка проти тих, хто відбирає в Дурила Батьківщину, відлучає її любити, хто зводить хребти високих паперових гір і розливає чорнильні моря облуди, забирає свободу освідчення в любові до неї і притлумлює історичну пам'ять, свідомість синівського обов'язку сказати про цю любов.

Ще Олександр Пушкін зауважив, що «казка — ложь, да в неї насиль, добрим молодцям урок». Василь Симоненко засобами казки навчає громадянської мужності, синівської любові до свого народу, його трагічної історії. Поет безмежно вірить, що тільки Свобода, навіть в образі тендітного дівчати, відкриває перед духовним зором людини єдину й неповторну для кожного Батьківщину. І відразу меркнуть віднайдені в темних глибинах чиновницької мудрості словесні замінники — рідний край, мала батьківщина, українська земля, що затуманюють найсвятішу їхню суть, — Батьківщину.

В худюшому і фізично слабкому тілі Василя Симоненка «просив бурі» і звучав сильний голос, який ніколи не збивався на шепіт, а постійно примножувався силою, бо мав широке поле прикладання: поет жив за високим рахунком, за найвищими людськими критеріями і найгуманнішими, найсвітлішими ідеалами, а тому постійно мудрішав і міцнів. Для Василя ота «мала» земля була найбільшою людською цінністю, його долею. «Казка про Дурила» підносить високу моральність і громадянську етику, бо такі цінності разом із патріотичними почуттями поет шанував у кожного народу. Разом із своїм народом він прагнув побачити не речі в дзеркалі закону, а Закон у дзеркалі наслідків і щоб, врешті, на тихій Зеленій горі не загубилася батьківська хата, вся в сонячних зайчиках, яких пасе рідна засмучена мати.

Таке було останнє бажання поета і про це його натхненна лебедина пісня — «Казка про Дурила».

Василь ЯРЕМЕНКО,
кандидат філологічних наук,
доцент Київського університету
Журнал «Україна»,
№ 22, травень 1988 р.

Василь СИМОНЕНКО

КАЗКА ПРО ДУРИЛА

Ото ж воно й почалося з того, що одружився дурний Петро — тільки до хати привів небогу, зразу ж топиться пішов у Дніпро. Стрибнув у воду — в воді не тоне, почув тим'я дурний, а тоді почав серед річки — хай Бог боронить! — ходить на руках по воді. Походить трохи та ляже, полежить, на хвилю закине ноги брудні — і хоч би то що! Схопив, правда, нежить та рибалок до смерті злякав у човні. Йому все байдуже —

ходить та чає, та грайливо моргає до риб, а небога із кручі рукою махає: — Вернись, чоловіче, бо з'їм твій хліб! Почув те Петро та бігом додому; що запопав — то усе перегриз; добре, що жінка спалила солому та в глечиках поховала дрова і хмиз.

Найвся Петро: — Ну, стели постелю, горличко ніжна моя, — та сама лишень лізь під стелю, а на долівці приляжу я. Отак і жили, без нужди та горя. Сусіди шепталися, як один: — Від чого товстіє Петрова Федора?

Аж гульк — у Федорі син. І такий тобі хлопець, що далі нікуди, і такий тобі хлопець, що — ну. На другий рік вже навчився бігати, а на шостий — виматюкав старшину. Прийшли до Петра пузаті та й кажуть:

— Ти знаєш чи ні, що виродок твій чубатий сказав, ніби ми дурні? Розізлився Петро: — Отаке тобі й на!

Та я ж його витурю з дому, щоб не балакав малий сатана того, що усім відомо... Узв'яз і прогнав. А що дурному? Тільки приказував, як проганає: — Іди, лобуряко, з дому — ти з мене останню сорочку зняв!

Іди собі, зла личино! Може, десь виб'єшся у пани, то, гляди, не поскупися, сину, матері справить картату хустину, а мені — кисет і штани...

Ну, йди вже, клята рахубо, бо дома з голоду вріжме дуба... І пішло хлоп'я із убогої хати кращої долі собі шукати.

Де воно не ходило, де воно не було! Спало, де впало, їло, що мало, та, мов трава, росло.

Та хлопця й вигнало — слава Богу: не менше сажня в рід, кулаки, мов горшата, мов обаполи, ноги, — і де ж те здоров'я бралось в нього, коли все життя — безконецний піст?

А люди про хлопця так говорили: — Чому б не рости, коли він — Дурило!

Отож, як дурило уже зміцнів і огидло хлопцеві байдикувати, він раптом, ні сіло, ні впало, захотів навідатись до рідної хати.

Спакував у кишеню речі, доброго костура в руки взяв — і, як говорять, ноги на плечі та й пішов, куди знав.

Іде та й людей питає: — А де тут дорога до Рідного краю?

А люди говорять: «Кругла земля, так що прямої дороги немає: сонце сходить онно звідтіля, а тамечки он сідає. Спитай у нього. Воно

біга довкола Землі давно, то, певне, тобі щось розумне поре». Махнув рукою Дурило та й пішов навпростець; добре, що сонце у спину гріло, а в груди вів вітерець.

Іде та й іде. Аж у ногах занило,

присісти хотів, та ба — з-за кушів до Дурила вибігла враз галаслива юрба. — Ти куди йдеш? — Додому. — А де ж твоя домівка? — У Ріднім краю. — А край де? — Йй-богу, не знаю, я, люди, шукаю вітчизну свою. — А навіщо шукати? Лишайся, хлопче, у нас — у нас не життя, а свято, щасливим зробишся враз. І вмить та юрба оточила Дурила і дружньо до нього отак говорила:

РЕЧИТАТИВ СТАРШИН РАЮ

Порода наша мудра від природи, ми знаємо все, бо осягнули все. І глипає на нас зворушено і гордо щасливий предок — щирий шимпанзе.

Йому гойдатись на гіллі рипучім і на тропічних тішитись вітрах, а ми підем і цілий світ научим, як у чорнильних плавати морях. У нас до того мудрі всі та вчені, що лімітуємо чорнило і папір!

Вулкани діють дужі і скажені в хребтах висотних паперових гір. Ми знаєм все! Для нас усе відоме! Що буде завтра? Запитайте нас. Як живить вогнища руда суха солома, так нас годує мудрість повсякчас.

Ми пронесем, ми підведем і підем, ми дійдемо, ми сягнемо висот! Ми стільки істин вам за мить націдим, що подив назавжди заціпить рот. Чого ж тиняється по світу, ніби п'яні, чого шукаєте, коли ми все знайшли,

коли ведуть дороги осіянні під наше сонце з вашої імлі? У нас давно ніхто й не чув про горе та інші нісенітничі й бридню. Одна турбота наші чола оре — а що, як в мудрі паперові гори раптово влучить іскорка вогню?

Чи вистачить чорнила, щоб залити? А більше нам нічого не болить...

Дурило, звичайно, розвішує вуха, Дурило аж рота роззявив та слуха, Дурило гукає: — Зрікаюся Рідного краю! Візьміть мене, друзі, до вашого раю!

І друзі Дурила під руки беруть, і друзі Дурила до себе ведуть. А хлопцеві думка сидить в голові: — Чого, люди добрі, в вас ноги в крові?

— Та це, — йому кажуть, — така у нас звичка, до шастя дорога веде через річку — та річка із крові та трішки із сліз, але ти не бійся. Не втопишся. Лізь. Вона не глибока — либонь до колін...

— А кров там чия? — не гамується він. — Чия? Та відомо чия — тих людей, що підло не визнали наших ідей...

Ми їх, значить, трішечки, зовсім помалу кого задавили, кого зарубали. — А це хто тут висить? — питається в них.

— Це дурень, один із отих навісних, що пруться на острів... — На острів? За чим? — Та, правду сказати, либонь ні за чим: там шастя закуте в печерах німих не те, що для нас, а оте, що для всіх...

— То нащо ж повисили? — Так, для годиться: якби не повисили, міг би втопитись...

І далі до Раю Дурило іде, круг себе очима дурними веде. — А це що за ідол? — питається знов.

— Це той, що закон наймудріший знайшов.

Навчив нас хапати, навчив убивати, навчив людям в очі оману пускати, навчив нас, як жити годиться на світі, читай заповіді його на граніті.

ЗАПОВІТ ЗАСНОВНИКА РАЮ

Що кому на роду написано, то й конем не обскачеш того. Одному доля дарує лисину, другому — шлягу з широкими крисами, а третього причастовує багатом.

А четвертому, п'ятому, шостому і дев'ятому цілісінський довгий вік стільки добра обіцятиме, що врешті з четвертого, п'ятого, шостого і дев'ятого

поробить стандартних калік. А найкраще тому, кому доля багата не захоче нічого дати — ані честі, ані глуму, ні сорому — нічогісінько.

Ось цьому ми з нікчемства свого п'єдестал створимо, та освятим в кадильнім диму, та синнемо під ноги квітів, та у лаври чело вберем, та, щоб восоло жив на світі, приведем панну Музу в гарем.

А самі заживем без гризоти, бо відомо й дитині малій, що у Музи цієї цноти вже не більше, ніж у повій. Стільки бідно торгували, стільки вже продавалася сама, що назвати її лярвою мало, а сильнішого слова нема.

Ну, а нам що до того? Ми люди тихі, нам би повне корито бурди, теплу ковдру, затишну стріху та цукерку вряди-годи.

Бо таке на роду написано: від Адама до наших днів будуть людям світити лисини величаво мудрих вождів.

Думав, думав Дурило, аж йому голова заболіла, та няк собі не збагне: куди і до чого той ідол гне? Якщо йому правда — ріднесенська мати, то нащо ж йому п'яти лизати?

А якщо йому люба лизня, то тоді його ненька — брехня? Так замислився, що аж присів, сім днів не пив і не їв, а на восьмий устав і каже: — Якесь дуже дивне те шастя ваше! Не хочу такого, щоб я вмер!

Сходжу ще на острів до тих печер... Та й ну Дурило від друзів нових тікати, а ті йому в спину кілки метали.

Добре, що наш Дурило водою не брів, він, як і батько, ходить по воді умів —

отож він перший став у печері і давай своїм костюмом бити у двері. За третім ударом впали двері, і враз ніби сонце сяйнуло в печері, і вишлюдо звідті дівча, і всміхнулося мило: — Спасибі за поміч тобі, Дурило!

Я долю тепер не мину і твою — жду тебе, парубче, у батьківській хаті, у твоєму Ріднім краю... — Сказало і шезло.

Озирнувся Дурило — дивиться: гори вогнем охопило, і кривава ріка змеженіла, а там, за рікою, на тихій Зеленій горі, біліє батькова хата, а під нею засмучена мати пасе сонячних зайчиків у дворі.

4.IX.63

Олесь
КОЗУЛЯ

СЕВАСТОПОЛЬ – МІСТО УКРАЇНСЬКОЇ СЛАВИ І ТРАГЕДІЇ

(Продовження.
Початок у № 1-2, 3)

У Севастополі проводилося будівництво порту, де працювали українські чорноморські козаки. На його будівництво було витрачено у березні 1793 року 450 тисяч рублів. Ці гроші стягнули з українського населення, запровадивши різноманітні побори.

Каторжні умови праці, муштра викликали відповідну реакцію: тільки в січні 1793 року «в бігах» перебувало 4909 козаків. Катерина вказує Суворову на неприпустимість такого стану речей у козацьких частинах. Під керівництвом російських генералів козацькі частини Катеринославського війська, Переяславського, Полтавського, Стародубського полків, окрема піша команда козаків були відправлені на будівництво фортеці.

За активну колонізаторську політику Суворов згідно з особистим розпорядженням Катерини отримав 250 тисяч рублів винагороди. Губернатором Катеринославського і Таврійського було призначено фаворита цариці Платона Зубова, якому наказано разом із Суворовим почати підготовку до війни з Туреччиною, спіраючись на економічні та людські можливості окупованого краю. Настав новий етап колонізації Півдня...

Для укомплектування армії воєнного часу Катерина надала право Зубову й Суворову набирати рекрутів з місцевого населення (тобто українців). Можна собі уявити, що це означало для національного ще тамтешнього люду. Для заохочення імператриця нагороджує Суворова орден Святого Георгія III класу, 60 тисячами рублів і еполетами з діамантами.

Набір рекрутів супроводжувався каральними акціями. Крім того, почалися реквізиції тяглової худоби, возів. Суворов реквізував у селян 1682 фури, 6728 волів, мобілізував 1832 погонича. У фортеці було переправлено 1002 воли, 1257 погоничів, 110 мулярів. На військових складах зібрано борошна — 234000 чвертей, крупи — 22063 чверті, вівса — 50000 чвертей.

19 травня 1794 року в козацьких частинах вибухнуло стихійне повстання. Чорноморців підтримали донці. Під час підготовки до війни з Туреччиною це могло зірвати стратегічні плани, і Суворов наказав генералові Щербатову придушити повстання, використовуючи для цього регулярні військові частини, в жодному разі не допустити козаків до селянських поселень.

Українське і татарське населення, в якому Суворов убачав бунтівників, зазнало найбільших репресій від колоніальної адміністрації. «Замирення» здійснювалося також обманом, брехливими обіцянками. З коротких і скупих реляцій Суворова видно, що окупанти почувалися досить незручно на захоплених землях, місцеве населення не здавало без опору своїх прав та вольностей.

Козацтво для колоніальної адміністрації півдня України залишалося джерелом національного опору, тому 5 липня Суворов розпорядився продовжити переселення чорноморських козаків на Таманський півострів. Ця акція

Адмірал Павло Нахімов

мала на меті ізоляцію козаків від українського населення й використання їх у боротьбі з народами Кавказу.

Ліній поведінки окупаційної армії залишалася незмінною впродовж століть — грабунк населення, перекладення тягара війни на плечі підкорених народів окупанти не вважали за злочин. У XVIII столітті Росія виплекала полководців-завойовників. Найвідоміші з них: Потьомкін-Таврійський і Суворов-Римський. Доповнення до своїх прізвиськ вони дістали на тій території, яку вогнем і мечем приєднали до імперії. Діяльність Суворова на півдні України припинилася зі смертю Катерини. Павла I той цікавив лише у плані боротьби з революційною Францією.

Отже, на період своєї діяльності «на внонь приретенних територіях» півдня України і Криму, Суворов практично ліквідував козацтво, завершив формування колоніальної адміністрації, яка захопила землі й закріпачила селян. Своєю ізоляційністю своєю політикою він перетворив багатий край на сировинний придаток імперії, а міграційною — призвів до значних етнічних змін у регіоні.

Чи не час уже розв'язати миф про непогіршеного воєначальника й показати справжнє обличчя «слуги царя, отця солдатів» Суворова-завойовника, поневолювача України, на чю землю він прийшов як окупант і з жорстокістю колонізатора нищив національну економіку, культуру, традиції поневоленого народу? І дотепер на території Київського військового ліцею імені Івана Богуна стоїть пам'ятник Суворову.

У часи Російської імперії на Чорноморському флоті служили переважно українці. Перший пам'ятник у Севастополі встановлено українцю — командирові бригади «Меркурій» Олександру Козарському, котрий у 1829 році виграв бій з двома турецькими кораблями, на яких було вдесятеро разів більше гармат, ніж на «Меркурій».

ГЕРОЇ КРИМСЬКОЇ ВІЙНИ

Кримська війна 1853-1856 років була спричинена боротьбою європейських монархів за територію ослабленої Османської імперії. Цар Микола I мріяв самостійно повністю розгромити ісламську Туреччину, свідомо пішовши на загострення стосунків з нею. Початок війни для Росії склався вдало. На Чорному морі ескадра адмірала Павла Нахімова напала на турецький флот у Синопській бухті, майже повністю знищила його і зруйнувала берегові укріплення.

Славною перемогою у Синопській битві була впли-

вана героїчна сторінка в історію російського імперського флоту. Ім'я видатного флотоводця Нахімова стало відомим далеко за межами Росії.

Українець адмірал Павло Нахімов був з роду козаків-запорожців, чим завжди пишався. У дитинстві виховувався на Харківщині у свого дядька Якіма Нахімова — відомого українського поета-сатирика й байкаря. Малий Павлуся розглядав на стінах картини-портрети українських гетьманів і кошових отаманів Великого Війська Запорозького, пожовтілі, вицвілі грамоти з восковими печатками, якими нагороджувалися козаки Нахімови. Розповіді про героїчне минуле України, морські походи запорожців під проводом Сагайдачного визначили подальший життєвий шлях вразливого Павлуся.

Після Синопської битви план західноєвропейських держав вести війну з Росією руками турків провалився. Новий етап війни розпочався у вересні 1854 року, коли в Криму висадився англо-франко-турецький десант. Головний удар спрямовувався на Севастополь — основну чорноморську військово-морську базу, яку союзники планували захопити із суші. У жовтні 1854 року почалася героїчна оборона Севастополя, що тривала 11 місяців. Нею керував вице-адмірал Нахімов.

Сучасників вражала різноманітність здібностей Нахімова, швидкість і логічність усіх його розпоряджень. Видатний флотоводець, він виявився водночас визначним організатором бойових дій на суші й видатним військовим адміністратором.

Як військовому керівникові й організаторові Нахімову були притаманні та ж непримирна боротьба зі всякою відсталістю й рутиністю, те ж сміливе новаторство, яке втілювалося ним у сфері військового й військово-морського мистецтва. В умовах миколаївської Росії, де панувала система дріб'язкової ре-

Матрос Петро Кішка

гламентації й канцелярської тяганини, адмірал не побоявся знехтувати численними «Правилами» і «Уложеннями», які зв'язували захисників Севастополя. Як засвідчує очевидець, «Нахімов нещадно таврував всяке зловживання, особливо таке, від якого могли постраждати його матроси».

На відміну від рутинерів-кріпосників, що бачили у солдатів і матросів лише «серую скотинку», яку муштрую і побоями привчали до автоматичного виконання команд начальства, Нахімов намагався розвинути у солдатів і матросів почуття особистої гідності, зробити їх свідомими, ініціативними

воїнами. Тому адмірал мав великий авторитет і популярність як серед офіцерів, так і серед рядових солдатів і матросів. Його обожнювало цивільне населення міста.

Російський цар і його оточення з великим незадоволенням спостерігали за численними відступами Нахімова від букви, і головне, від духу миколаївських статутів, різкою прямолінійністю його висловлювань про грубі стратегічні й тактичні помилки бездарних російських генералів, про недоліки військової системи царської Росії. Але при всьому цьому Петербургу невидібно було відкрито висловлювати своє незадоволення поведінкою Нахімова, бо ім'я його гриміло по всій Російській імперії і за її межами, і значення його як натхненника й організатора Севастопольської оборони, яка привернула до себе основні сили ворога, було надто очевидним.

І це, незважаючи на те, що захисники Севастополя були в дуже скрутному становищі. Українці допомагали чим могли. Наприклад, торговельний дім «Брати Яхненки і Смирненки» відомих українських цукрозаводчиків і меденатів Яхненків і Смирненків виділив севастопольцям 10 тис. крб. — як на той час величезну суму.

Союзники переважали чисельно. Для оборони Севастополя були залучені моряки флотських екіпажів. Місто не мало укріпленя на суші, тому мешканці міста й солдати терміново звели оборонну лінію. Кораблі-вітрильники, які не могли протистояти швидкохідному паровому флоту союзників, довелося затопити в Севастопольській бухті й таким чином закрити доступ у місто з моря.

Оборона Севастополя стала однією з найкровопролитніших і найтяжчих битв Кримської війни. Захисники постійно відчували нестачу боєприпасів, їхні гладкоствольні рушниця стріляли на 300 кроків, а нарізні рушниця — на 1200 кроків. Але місто боролось мужньо: зруйновані вдень оборонні споруди відновлювали за ніч, постійно здійснювалися нічні виласки до ворожих позицій, які завдавали ворогові відчужених втрат.

Імена багатьох учасників вилазок, які прославилися відвагою і мистецтвом у бою, — Головинський, Даниленко, Сиробоярський, Шевченко, Димченко, Заїка, Чумаченко, Кішка та інші — були широко відомі не тільки захисникам міста, а й усій імперії.

Матрос Петро Кішка (родом з Вінниччини) багато разів робив зухвалі виласки у тил ворогів, наганяючи на них жах. Не було у Севастополі людини, яка могла би так спритно, непомітно підібратися до траншеї противника, знешкодити вартового, добути «язика», закласти гармату тощо. Одного разу в бою він змусив скласти зброю відразу трьох французьких солдатів. Іншим разом — повернувся з виласки, несучи на собі з десяток англійських штуцерів: йому одному вдалося змусити панічно тікати усю варту передової ворожої траншеї. Багатьох ворожих солдатів Кішка вбивав. Завжди витриманий і спокійний, своєю жорстокістю до ворогів дивував своїх товаришів, які знали його ще з Кавказу як гуманного до горців.

Ці зміни в характері матроса адмірал Нахімов якось пояснив захисникам міста — на Кавказі Кішка був прибульцем, а тут він захищає рідну землю.

(Далі буде)

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

СІЧЕНЬ
27

1860 р. — вперше опубліковано повне видання «Кобзаря» Тараса Шевченка.

Народилися:
1790 р. — Петро Гулак-Артемовський, український поет, байкар.

1839 р. — Павло Чубинський, український етнограф і фольклорист, автор слів Державного гімну України.

1891 р. — Павло Тичина, український поет, перекладач, публіцист, громадський діяч. Новатор поетичної форми.

1915 р. — Яків Гніздовський, український художник, графік, кераміст, мистецтвознавець.

1911 р. — Іван Гончар, український скульптор, історик, графік, маляр, етнограф. Заслужений діяч мистецтв УРСР (1960 р.), народний художник УРСР (1991 р.). На базі приватної колекції Івана Гончара засновано Український центр народної культури «Музей Івана Гончара» — державний всеукраїнський спеціалізований науково-дослідний культурно-освітній заклад.

1927 р. — Олекса Тихий, український дисидент і правозахисник, педагог, мовознавець, член-засновник Української Гельсінської групи.

Олекса Тихий

Помер:

1760 р. — Микола Ханенко, державний діяч Гетьманщини, генеральний хорунжий, дипломат.

28

1929 р. — почався I Конгрес українських націоналістів у Відні, на якому утворено Організацію українських націоналістів.

1992 р. — Верховна Рада України затвердила Державним прапором України національний синьо-жовтий стяг.

Народився:
1941 р. — Євген Марчук, 6-й прем'єр-міністр України (керував урядом з 6 березня 1995 до 27 травня 1996 р.), генерал армії України, кандидат юридичних наук.

29

День пам'яті Героїв Крут. Бій під Крутами — бій 16 (29) січня 1918 року на залізничній станції поблизу міста Крути за 130 кілометрів на північний схід від Києва тривав 5 годин між 4-тисячною більшовицькою армією Михайла Муравйова та 300-ми київськими студентами, що захищали підступи до Києва. У перебігу воєнних дій бій вирішального значення не мав, та у свідомості багатьох особливого значення набув завдяки героїзму української молоді, яка загинула в нерівному бою біля Крут. На похороні у Києві біля Аскольдової могили президент Михайло Грушевський назвав юнаків, які загинули в нерівній боротьбі, героями, а поет Павло Тичина присвятив героїчному вчинку вірш з назвою «Пам'яті тридцяти». Десятиліттями історія бою або замовчувалась, або обростала міфами і вигадками, як у закордонній, так і у вітчизняній історіографії. Лише згодом, у 2006 році, на місці бою було встановлено пам'ятник, і у 80-ті роки воїни бою монетним двором випущено в обіг пам'ятну гривню.

1918 р. — силами полків вільного козацтва, Гордіївського полку і куреня Січових стрільців почалося придушення більшовицького повстання на заводі «Арсенал».

1918 р. — силами полків вільного козацтва, Гордіївського полку і куреня Січових стрільців почалося придушення більшовицького повстання на заводі «Арсенал».

Мелетій Смотрицький

Народилися:

1572 р. — Мелетій Смотрицький, письменник, церковний і освітній діяч Речі Посполитої, український мовознавець, праці якого вплинули на розвиток східнослов'янських мов. Автор «Грамматики слов'янської» (1619 р.), що систематизувала церковнослов'янську мову.

1860 р. — Антон Чехов, російський письменник українського походження.

30

1901 р. — у Львові Андрей Шептицький став галицьким митрополитом.
1992 р. — Україна стала членом Організації з безпеки і співробітництва в Європі.

Народилися:
1834 р. — Володимир Антонович, український історик, археолог, етнограф, археограф.

1895 р. — Петро Дяченко, командир полку Чорних запорожців, командир 2-ої дивізії Української національної армії, генерал-хорунжий УНА в ескізі.

1930 р. — Всеволод Нестайко, український дитячий письменник.

Помер:
1962 р. — четар УСС, верховний отаман Українського пласту (1924-1934 рр.) Северин Левицький. Пластовий псевдонім — Сірий Лев.

31

Помер:
1918 р. — Іван Пулюй, винахідник променів, названих пізніше рентгенівськими.

Шановні читачі! Письменник Віктор Жадко працює над створенням першої в державі «Української енциклопедії некропознавства», де будуть зібрані матеріали про поховання відомих українців (особистість має бути знакова, із здобутками та працями, відомими в державі), історію кладовищ тощо. Автор звертається із проханням до краєзнавців, учителів, істориків України, всіх, кому не байдужа ця тема (як вітчизняних, так і зарубіжних), — надіслати свої побажання, а також — фото могил та коротку інформацію про небіжчика і його прижиттєве фото, матеріали про історію цвинтаря, терміни на електронну адресу: jadko-viktor@ukr.net або домашню: Жадко Віктор Олександрович, вул. Л. Первомайського, 5-а, кв. 44, м. Київ, 01133.

«Кримська світлиця» вже повідомляла, що у переліку нагород, якими відзначена заслужена артистка України, солістка Кримської філармонії Наталя Безкоровайна, до ордену княгині Ольги, премії Автономної Республіки Крим наприкінці 2011 року додалася ще одна — відзнака за перемогу в музичній номінації «Крим ТВ» «За пропаганду української класичної музики».

— З допомогою яких форм спілкування з телевізійною і глядацькою аудиторією — концертів, окремих пісень чи інших проектів здійснювалася Вами популяризація вітчизняної музичної класики, — запитала я артистку.

— З музикою пов'язане все моє життя, — відповіла вона. — Я народилася в Сімферополі, де в мініатюрі сконцентровано все багатомовне розмаїття півострова, його пісенна творчість, фольклор. Українські пісні у мене вдома чудово виконував батько, художник Степан Лаутар, який родом із Кіровоградської області. Співала мама, а третьою несміливо до них приєднувалася я. Згодом одна з тих виконаних у дитинстві пісень — «Ой не світи, місяченьку» стала візитною карткою моїх концертів. І нині кожну свою велику програму я розпочинаю саме з неї.

Найвагомішим музично-пісенним проектом є для мене записи з симфонічним і народним оркестрами Національної радіокомпанії України, а також випуск першого в Криму ліцензійного компакт-диску «Народжена вогнем», до якого ввійшли двадцять три різні за жанрами твори — арії з опер, романси, українські народні пісні. Вони поповнили скарбницю золотого фонду української культури.

У 2011 році на кримському телебаченні я здійснила відеозаписи трьох шедеврів української пісні: «Солов'їного романсу» А. Кос-Анатольського, який сьогодні рідко звучить в ефірі і на сцені у зв'язку з технічною складністю його виконання, народної пісні «Ой не світи, місяченьку» і солоспіву талановитого композитора Василя Безкоровайного на слова Богдана Лепкого «Де ж ти, листочку?» Саме ці твори і звучали в хіт-параді музичної номінації «Крим ТВ».

З моєю творчою командою артистів реалізувала кілька концертних проектів, зокрема, в Російському культурному центрі м. Сімферополя за сприяння Всеукраїнського інформаційно-культурного центру відбувся мій сольний благодійний концерт «Я вірю в красу», а на сцені Кримської філармонії — сольний концерт «Перлини української музики», присвячений 85-річчю з дня народження мого батька С. Лаутара. До цієї дати в рамках проекту Сімферопольського художнього музею «Кримські династії» проведено виставку його картин з родинної колекції. Він з 1955 року працював у Сімферопольській художньо-виробничій майстерні Художнього фонду, у реалістичній манері живопису створив сотні картин у різних жанрах: портрети, натюрморти, пейзажі технікою олій, пастелі, акварелі, вугілля. Частина з них зберігається в приватних колекціях Києва, США, Японії. На відкритті експозиції з 43 картин відбулася презентація художнього альбому «Степан Лаутар: Світ натхнення і любові», який виданий мною трьома мовами — російською, українською та англійською спільно з Сімферопольським міським науковотворчим товариством Василя Безкоровайного, демонструвалися його архівні матеріали та нотні збірники.

Я брала участь у концертній програмі до 20-річчя Незалежності України, творчому звіті Кримської філармонії на сцені Кримського академічного українського музичного театру. Всього в минулому році відбулося більше 70-ти моїх сольних концертів.

— Це Ваша перша перемога в цій номінації?

— Так. Цьому телевізійному музичному проекту, який популяризує кримську музичну культуру, виявляє молоді таланти, відзначає переможців різних конкурсів, фестивалів, музичних телепроектів, а також кращих діячів культури і мистецтва півострова, — три роки.

Він заснований на честь 50-річчя державної телерадіокомпанії «Крим» за підтримки Міністерства культури АРК.

Нагородження відбулося в урочистій обстановці напередодні Нового року в Кримському академічному українському музичному театрі. Вручали відзнаки переможцям представники різних владних структур Криму. Мені особисто пам'ятний знак лауреата вручив перший заступник генерального директора ДТРК «Крим» Микола Іванович Романов, сказав багато теплих і зворушливих слів про моє вокальне мистецтво. Я виконала зі сцени пісню Наталки з опери «Наталка-Полтавка» Миколи Лисенка.

театра у Будинку офіцерів м. Феодосії, присвяченого 125-річчю з дня народження Н. Обухової, разом з його переможцями виступила і сама, виконавши романси «В крові горить огонь желанья» М. Глінки та «Гордая прелесть осанки» В. К'яра.

— Чи є у Вас власні рецепти успіху? — Великий вплив на моє творче життя в музиці здійснив у першу чергу батько, який мав гарний голос — баритон і знав багато українських народних пісень. Другий мій наставник — Алевтина Олександрівна Карпенко, керівник хорового гуртка Республіканського палацу дитячої та юнацької творчості, який я відвідувала в шкільні роки. Вона навчила мене співати і розуміти

ченка, де вона навчається, їй доручено виконувати сольні партії. Незважаючи на свій молодий вік, донька вже представляла українське автентичне мистецтво у багатьох країнах світу: Туреччині, Японії, Німеччині, Австрії, Нідерландах, Польщі, Єгипті. Пісні в її виконанні ввійшли до компакт-диску «Журилася перебілочка», виданого студією звукозапису Інституту музики ім. Р. Глієра (м. Київ). Головне для неї нині — успішне завершення навчання і отримання диплома магістра в своїй професії. А тоді обов'язково будуть і нові музичні проекти.

— Ви здійснюєте власні інтерпретації музичного оригіналу чи дотримуетесь класичного виконання творів?

— До своїх музичних творів ставлюся, як до рідних дітей. Скільки б їх не було в родині, мама любить усіх. Так і я люблю всі свої вокальні твори, які є в моєму репертуарі. А їх — більше трьохсот. Вважаю, що відходить від авторського оригіналу не можна. Інакше може змінитися стиль твору, його первинний задум.

— Виконавський професіоналізм та артистизм кого з колег у Вас викликає інтерес?

— Геніальною виконавицею була народна артистка України Євгенія Мірошниченко. Неперевершене сопрано має народна артистка України Ольга Басистюк, яка в VII Міжнародному конкурсі вокалістів у Ріо-де-Жанейро удостоєна першої премії і великої золотої медалі за краще виконання творів Вілла Лобоса. До речі, ми з нею навчалися в одного педагога — заслуженої артистки України Людмили Іванівни Жилкіної.

Тісна дружба пов'язує мене з корифеями вокального мистецтва, народними артистами України Дмитром Гнатюком та Анатолієм Мокренком. Вони — наставники, добрі порадики і щирі друзі в моїй професійній діяльності.

— Що потрібно молодим артистам, щоб зберегти в собі світло справжнього мистецтва?

— Вокальне мистецтво — найбільш демократичне з усіх видів мистецтв і має великий естетичний вплив на слухачів, що вимагає від виконавця високого професійного рівня майстерності, культури та ерудиції. Щоб досягти цієї висоти, треба інтенсивно, комплексно розвиватися у виконавському та культурно-естетичному напрямках. Музика, за словами німецького письменника Бертольда Авербаха, є однією з світових мов і не потребує перекладу, бо говорить душа. Її простір — всесвіт.

Молодим виконавцям бажаю не зраджувати своїм ідеям, удосконалювати себе, не заздрити, а вітати колег з їхніми успішними виступами. Тримайте свою душу відкритою для всього прекрасного, створеного композиторами, поетами, драматургами. Тоді ви відчуете в собі творчий професійний злет.

Наталя Безкоровайна і сама живе з відчуттям великого стрижня вічного часу, з яким ми народжуємося, вслухаємося в чарівні звуки шестесту трави, подиху вітру, морського прибою і тепла рідного дому. В її кришталевому голосі легко і невимушено змішуються ліричності і гострохарактерні, гротескні інтонації. Зі своїми піснями вона, як з людьми, знайомиться, спілкується, розлучається, щоб зустрітися знов у нових програмах. Її мистецтво з щасливим поєднанням вокалу, розуму і таланту вселяє в кожного впевненість, випромінює світло, добро і любов — енергію, на якій тримається світ.

Валентина НАСТІНА

КРАСА ДУШІ — У ПІСНІ

— В яких музичних конкурсах Ви ще перемогли?

— Перші звання лауреата я здобула ще тоді, коли навчалася на вокальному факультеті Львівської консерваторії ім. М. Лисенка, однієї з найстаріших консерваторій України, зокрема, в Республіканському конкурсі ім. М. Лисенка, Всесоюзному конкурсі ім. М. Глінки та інших.

— Як Ви ставитеся до таких перемог і відзнак, адже нині й самі оцінюєте виступи інших виконавців вокального жанру як член журі багатьох конкурсів?

— Я завжди радію за талановитих виконавців, бо голос, який дається людині від природи, треба розвивати. А якщо цього не робити, то, за словами видатного болгарського оперного співака Миколи Гяурова, ти стаєш злочинцем відносно себе. Минулого року в складі журі я брала участь у Міжнародному конкурсі дитячої та юнацької творчості «Кримський світ: Сузір'я», XII Міжнародному музичному конкурсі «Синій птах», а в гала-концерті Фестивалю-конкурсу вокального мис-

природу виконавської майстерності.

До своєї мети йшла впевнено і цілеспрямовано. Глядачі в залі не повинні помічати у виступі артиста його особисті настрої чи якісь больові відчуття організму, а отримати зі сцени ту режисерсько-постановочну картинку, за яку заплатили. Це сувора реальність професійного виконавця.

Як викладач сольного співу в Кримському університеті культури, мистецтв і туризму головним критерієм у підготовці професійного співака вважаю голос, вивчення і практичне засвоєння багатьох спеціальних, теоретичних і практичних дисциплін: сольного, концертно-камерного співу, основ акторської майстерності, сценічного руху, а також працездатність і найголовніше — чесність до самого себе, оточуючих людей і слухачів.

— Ви — солістка-вокалістка, яка виступає на сцені не одна, а з оркестром чи концертмейстером. Ваші тематичні програми ведуть музикознавці, у них бере участь ваш чоловік, заслужений працівник культури України, музикант Богдан Безкоровайний, інші артисти. З ким Вам легко працювати?

— Найкраще мені працюється з професіоналами вокального мистецтва і педагогіки. Сцена вимагає дуже серйозної роботи з різних напрямків і на розмови, що не стосуються справи, на різні інтриги, що виникають іноді в артистично-театральному середовищі та навколо нього в основному з корисливою метою, просто не вистачає часу. Мій перший помічник у реалізації творчих задумів і проектів — чоловік Богдан Миколайович. Він — професіонал, який постійно шукає нові ідеї у музиці інструментальній і вокальній, дослідженні спадщини композитора Василя Безкоровайного, виданих його творів для повернення їх із забуття в скарбницю української культури і мистецтва.

— На Вашому ювілейному концерті у Кримській філармонії виступала дочка Олена, яка чудово виконала автентичні українські пісні. Чи є у Вас плани здійснити з нею у майбутньому модні нині в телефірмі проекти «дуєт із зіркою» чи «дві зірки»?

— Як фахівець з вокалу могу сказати, що генетично Олена успадкувала здібності до музики. Вона має дуже гарне сопрано з сріблястим тембром. У фольклорному ансамблі «Роксоланія» Київського національного університету ім. Т. Шев-

23 січня у резиденції Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета міністр культури України Михайло Кулиняк і перший заступник міністра Юрій Богущкий привітали Святійшого з 83-річчям.

Михайло Кулиняк та Юрій Богущкий побажали Предстоятелю міцного здоров'я, наснаги та вагомих духовних здобутків в ім'я України та Церкви.

ДО 200-РІЧЧЯ КОБЗАРЯ

24 січня в Міністерстві культури України відбулася зустріч міністра культури Михайла Кулиняка з делегацією Посольства Російської Федерації в Україні на чолі з Надзвичайним і Повноважним Послом Михайлом Зурабовим. Під час зустрічі було обговорено питання спільних заходів щодо відзначення у 2014 році 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка.

Російською стороною було запропоновано проведення таких заходів щодо відзначення визначної дати:

— пароплавний тур по Дніпру для українських та російських письменників. Під час подорожі заплановано зупинку у Каневі, де відбуваються читашкі конференції, концерти, зустрічі з молоддю;

— підготовка виставки, присвяченої життю та творчості Кобзаря, на якій буде представлено артефакти, що зберігаються у російських музеях;

— створення ювілейних альбомів — повної збірки художніх творів Т. Г. Шевченка;

— встановлення пам'ятників Тарасу Шевченку та Михайлу Щепкіну у Москві.

У свою чергу, українська сторона запропонувала включити до Плану заходів із спільного відзначення ювілейної дати такі акції:

— мистецький тур «Обміняйся ж, брати мої...» за участі провідних майстрів мистецтв та творчих колективів України (міста Москва, Санкт-Петербург, Новий Уренгой, Самара і Новосибірськ, Краснодарський край і Оренбург);

— виставка художніх творів Т. Г. Шевченка з музейних фондів України (міста Москва, Санкт-Петербург).

Присутній на зустрічі перший заступник міністра культури Юрій Богущкий також висловив зацікавленість української сторони у співпраці щодо відзначення 1025-ої річниці Хрещення Русі. Михайло Зурабов погодився з пропозицією щодо активізації роботи в цьому напрямку.

Шановні «світличани»! Запрошуємо вас взяти участь у новому пісенному проекті «Кримська світлиця»: давайте спробуємо визначити гуртом ДВАДЦЯТЬ НАЙКРАЩИХ, НАЙТАЛАНОВИТІШИХ, НАЙПОПУЛЯРНІШИХ УКРАЇНСЬКИХ ВИКОНАВЦІВ. Тих співаків, артистів минулих століть і сучасності (а це можуть бути оперні, народні, естрадні артисти), хто завдяки своєму таланту підносить українську пісню до найвищих висот, дає друге дихання народним, класичним творам, творить сучасну СПРАВЖНЮ українську естраду.

Разом з варіантами «двадцятки» надсилайте невеличкі розповіді, чому ви вважаєте цих артистів

справді найкращими, які пісні у їхньому виконанні вразили вас, проникли у вашу душу. Ті виконавці, які найчастіше зустрічатимуться у ваших листах, стануть переможцями конкурсу, а читачі, які найвлучніше втраплять у «двадцятку», будуть запрошені на святковий фінальний концерт-фестиваль, де у творчому змаганні розіграють черговий «Світличний» суперприз.

Надсилайте ваші списки двадцяти найкращих українських виконавців на адресу: 95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, к. 14, редакція «Кримської світлиця» з поміткою «Пісенна світлиця», або на e-mail: kr_svit@meta.ua

Ведуча «Пісенної світлиці» Юлія КАЧУЛА